

Statistická šetření ekologického zemědělství Základní statistické údaje (2021)

TÚ 4212/2022

Výstup č. 2

Odpovědný řešitel: Ing. Jana Hlaváčková
Spoluřešitelé: Ing. Simona Papoušková
Ing. Mgr. Lucie Rádlová
Ing. Hana Šejnohová, Ph.D.

Brno, září 2022

Obsah

Obsah	2
Seznam tabulek	3
Seznam obrázků	4
Seznam zkratk	5
Úvod zprávy	6
Metodika sběru dat	7
Část I. Základní statistické údaje za rok 2021	10
1 Vývoj ekologického zemědělství v ČR a struktura půdního fondu	10
1.1 Vývoj užití půdy v ekologickém zemědělství	12
1.2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2021	14
1.3 Velikostní struktura ekofarem	14
1.4 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění	16
2 Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách	20
3 Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách	29
4 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	34
5 Další informace o ekologických farmách	36
5.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2020)	36
5.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2020)	37
Část II. Prodej a užití produkce ekofarem v roce 2020	39
6 Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2020)	39
6.1 Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem	40
6.2 Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem	45
7 Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2020)	50
7.1 Prodej bioproduktů na konvenčním trhu.....	50
7.2 Prodej bioproduktů s certifikátem	50
7.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách.....	58
8 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	61
8.1 Základní dotace na plochu	62
8.2 Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV.....	65
Závěr zprávy	66

Seznam tabulek

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990–2021).....	11
Tab. 2 Srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech (%).....	12
Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999–2021).....	13
Tab. 4 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v LPIS k 31. 12. 2021	14
Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v roce 2020 a 2021	15
Tab. 6 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a trvalých kultur na ekofarmách v roce 2021	16
Tab. 7 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021	17
Tab. 8 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2021.....	19
Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – obiloviny, luskoviny, okopaniny	22
Tab. 10 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – technické plodiny.....	23
Tab. 11 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – zelenina a jahody	24
Tab. 12 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – pícniny a další plodiny.....	25
Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2021 – trvalé travní porosty	25
Tab. 14 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2021 – trvalé kultury	26
Tab. 15 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2020 a 2021 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2021	28
Tab. 16 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2020 a 2021	30
Tab. 17 Počet zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2020 a 2021	31
Tab. 18 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2020 a 2021.....	33
Tab. 19 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2020 a 2021	34
Tab. 20 Registrovaní výrobci biopotravin s danou ekonomickou aktivitou (výrobní činností) v roce 2021	35
Tab. 21 Počet a podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v roce 2020	36
Tab. 22 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2019 a 2020.....	38
Tab. 23 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí	44
Tab. 24 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí	48
Tab. 25 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí - zástav	49
Tab. 26 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – obiloviny.....	52
Tab. 27 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – ostatní	54
Tab. 28 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – ovoce a hrozny	55
Tab. 29 Způsob prodeje hlavních bioproduktů živočišné výroby a živých zvířat v roce 2020	57
Tab. 30 Podíl přímého prodeje na celkovém obrátu ekofarmy (2008–2020).....	60
Tab. 31 Sazby pro opatření EZ a navazující opatření EZ platné v roce 2021	62

Tab. 32 Zažádané finanční prostředky na plochu EZ (přechodné období a ekologickou produkci) v letech 2016 až 2021 64

Tab. 33 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2021 65

Seznam obrázků

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdního fondu v EZ, počtu farem a podílu na celkovém ZPF 10

Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021 18

Graf 3 Struktura plodinových skupin na orné půdě dle výměr v ekologickém zemědělství v ČR v roce 2021 (%) 27

Graf 4 Podíl uplatnění produkce vybraných kategorií plodin na orné půdě v roce 2020 z hlediska typu trhu (%) 43

Graf 5 Podíl prodeje dle typu kvality (bio nebo konvenční produkt) u vybraných kategorií živočišných produktů v roce 2020 (%) 47

Graf 6 Podíl zrealizovaného prodeje (uplatnění) produkce z pohledu kategorie „BIO“ a „konvenční produkt“ v roce 2020 (%) 50

Graf 7 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2020) 59

Graf 8 Vývoj dotací v EZ (1998–2021) 63

Seznam zkratek

AEO	Agroenvironmentální opatření
AEKO	Agroenvironmentálně-klimatická opatření
AWU	Annual Work Unit (počet pracovníků přepočtených na plný úvazek)
BIO	označení produktu získaného v ekologickém zemědělství
ČSÚ	Český statistický úřad
ES	Evropské společenství
EZ	ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)
FADN	Zemědělská účetní datová síť
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
HV	hospodářský výsledek
IČ	identifikační číslo
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
KO	kontrolní organizace
LAKR	léčivé, aromatické a kořeninové rostliny
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti pro zemědělství)
LPIS	veřejný registr půdy
MZe	Ministerstvo zemědělství České republiky
NACE	klasifikace ekonomických činností (dříve OKEČ)
NAEKO	navazující agroenvironmentální klimatická opatření
OP	orná půda
PO	přechodné období
PRV	Program rozvoje venkova
REP	Registr ekologických podnikatelů
RRD	rychle rostoucí dřeviny
RV	rostlinná výroba
SAIO	Statistics on agricultural input and output
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
TTP	trvalé travní porosty
TÚ	tematický úkol
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VDJ	velká dobytčí jednotka
x	data nebyla poskytnuta nebo by nedávala smysl
z. p.	zemědělská půda
ZPF	zemědělský půdní fond
ŽV	živočišná výroba

Úvod zprávy

Tato zpráva je výstupem tematického úkolu s názvem „Statistická šetření ekologického zemědělství (ekologické farmy – bioprodukce, zpracování, odbyt a trh s biopotravinami)“, zpracovávaného každoročně již od roku 2007. Zadavatelem úkolu je Ministerstvo zemědělství ČR (MZe), odbor environmentální a ekologického zemědělství. Hlavním cílem úkolu je:

- a) pokračovat ve sběru údajů z ekofarem, aby nedošlo k přerušení časové řady (sběr dat navazuje na povinnosti sběru dat z předchozích let¹)
- b) sběr údajů k analýze rozsahu zpracování, odbytu a trhu s biopotravinami v České republice včetně vývozu a dovozu bioproduktů a biopotravin,
- c) sběr informací nutných z pohledu MZe k hodnocení vývoje sektoru a implementované politiky.

Nové Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007 neobsahuje právní základ pro shromažďování zemědělských statistik. Budoucí sběr dat zemědělských statistik o ekologické produkci se bude řídit rámcovým nařízením o zemědělské statistice (Statistics on agricultural input and output – SAIO), které by mělo vejít v platnost v roce 2024 nebo 2025. Do doby, než začne platit nařízení SAIO, je v platnosti dohoda o sběru dat mezi členskými státy (European Statistical System agreement) ve smyslu čl. 14 odst. 1 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 zasedání Rady ze dne 11. března 2009 o evropské statistice. K této dohodě se ČR sice písemně nezavázala, ale stejně jako řada dalších členských států přistoupila k neformálnímu souhlasu k dodávání dat v podobném rozsahu jako v předchozích letech.

Tato zpráva je druhým výstupem výše zmíněného tematického úkolu a obsahuje zejména základní statistické údaje o ekologickém zemědělství v ČR (tj. údaje o rozloze, pěstovaných plodinách, počtech zvířat, objemu rostlinné a živočišné bioprodukce a způsobech jejího uplatnění) včetně dalších informací popisujících vývoj ekologického zemědělství v ČR.

Zpráva je rozdělena do dvou hlavních částí. První část je věnována základním statistickým ukazatelům ekologického zemědělství (EZ), ve kterých je v pěti kapitolách popsán historický vývoj EZ, rozsah rostlinné a živočišné bioprodukce, počet registrovaných subjektů a doplňkové informace k ekofarmám týkající se rozsahu souběhu s konvenčním hospodařením, ziskovosti ekofarem a zaměstnanosti na ekofarmách. Druhá část zprávy se zaměřuje spíše na údaje o odbytu, tj. informace o způsobech uplatnění bioprodukce včetně identifikace realizačních cen, rozsahu zpracování na ekofarmách a významu prodeje ze dvora. Zprávu uzavírá kapitola popisující rozsah veřejných finančních prostředků směřujících do sektoru EZ v posledních letech.

¹ Do roku 2020 včetně byly povinnosti sběru dat z ekofarem zakotvena v Nařízení Rady (ES) 834/2007 (tj. jednalo se o vyplnění statistických informací o ekologickém zemědělství, které byly definovány Eurostatem a byly povinné pro všechny členské státy).

Metodika sběru dat

Tato zpráva vychází, zpracovává a analyzuje informace a data ze tří hlavních zdrojů:

- Registru ekologických podnikatelů (REP) – texty a údaje v tabulkách kapitol 1 a 4 za rok 2016 až 2021,
- celkového seznamu osob podnikajících v EZ k 31. 12. daného roku (tabulky, případně části textu kapitol 1 a 4 – údaje do roku 2014 včetně), od roku 2015 jsou tyto údaje čerpány z REP (viz výše),
- šetření na ekologických farmách realizovaného ÚZEI každoročně od roku 2007; podklad pro ostatní kapitoly zprávy s výjimkou kapitoly 9 (tato vychází z informací od SZIF a MZe – Odbor řídicí orgán PRV a Odbor environmentálních podpor PRV).

Metodika šetření ÚZEI

Sběr dat z ekofarm je v současné době prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi, které jsou pověřeny MZe výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Jedná se o následující kontrolní organizace: KEZ o. p. s. se sídlem v Chrudimi, ABCERT AG se sídlem v Jihlavě, Biokont CZ, s. r. o. se sídlem v Brně a BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s r.o. se sídlem v Praze.

Data jsou sbírána inspektory jednotlivých kontrolních organizací přímo na farmě při provádění řádné kontroly. Nejaktuálnější data použitá v této zprávě, zejména v kapitolách 2, 3, 5, 6, 7 a 8 byla zjišťována v průběhu roku 2021. Podkladem pro sběr je dotazník zpracovaný ÚZEI, který je každoročně aktualizován dle požadavků Evropské komise/Eurostatu a MZe. Mezi hlášené statistické údaje patří:

- počty subjektů registrovaných v EZ ke konci roku (ekozemědělci, výrobci, distributoři, dovozci a vývozci ze/do třetích zemí a ostatní subjekty jako např. výrobci krmiv a osiv),
- data o výměrách plodin v EZ a rostlinné bioprodukci,
- data o počtu zvířat v EZ a živočišné bioprodukci,
- údaje o počtech výrobců biopotravin (či jiných zpracovatelů) a zaměření jejich výroby.

Pro sběr dat je používána webová aplikace, pomocí které mohou inspektoři online vkládat data o farmách přímo do databáze. Tato aplikace, která je v provozu již od roku 2009, velmi usnadnila, s ohledem na rostoucí počet ekologicky hospodařících zemědělců, sběr dat. Další nespornou výhodou je možnost kontroly ze strany ÚZEI a případných oprav nebo doplnění informací od jednotlivých kontrolních organizací.

Dotazník pro rok 2021 zahrnoval následující okruhy:

Část I. – Základní statistická data

- a) základní informace o farmě (identifikace farmy včetně data registrace v EZ),
- b) informace o rostlinné výrobě a její produkci na farmě zahrnující plochy pěstovaných plodin v rozdělení na plochy v přechodném období a plně ekologické a objem celkové bioprodukce z ekologických ploch,
- c) informace o živočišné výrobě a její produkci na farmě (počet zvířat dle základních kategorií chovaných na ekofarmě a objem celkové bioprodukce z těchto zvířat),

- d) informace o farmě (informace o tom, zda je farma celá v EZ a pokud není, jestli má zemědělskou půdu nebo hospodářská zvířata v konvenci, informace o počtu pracovníků na farmě, hospodářském výsledku v předchozím roce, zda farma v předchozím roce již mohla prodat nějakou svoji produkci s certifikátem jako bioprodukt).

Část II. – Data o prodeji a uplatnění produkce ekofarem

(Pozn. tuto část dotazníku vyplňovaly pouze ekofarmy, které mohly prodat v roce 2020 nějakou svoji produkci již jako bioprodukt).

- a) celková rostlinná a živočišná produkce realizovaná v roce 2020 a její uplatnění (objem skutečné celkové produkce vyprodukované na ekofarmě a určení jejího uplatnění – buď prodej na domácím trhu nebo export, a to jako bioprodukt nebo produkt konvenční anebo jako spotřeba v rámci farmy například jako krmivo, osivo/sadba, vlastní spotřeba, případně zpracování na farmě pro výrobu ekologických osiv, krmiv či biopotravín),
- b) způsob prodeje pěti nejdůležitějších bioproduktů (určení prodaného objemu, hlavní distribuční cesty a realizované ceny),
- c) rozsah faremního zpracování a přímého prodeje z farem (identifikace farem, které realizují zpracování a/nebo přímý prodej na ekofarmě, specifikace takto realizovaných bioproduktů a podíl této činnosti na celkovém obratu farmy).

Při využívání výsledků prezentovaných v této zprávě je třeba vzít v úvahu následující:

- a) Dle údajů evidencí v Registru ekologických podnikatelů (REP) hospodařilo k 31. 12. 2021 ekologicky 4 794 ekozemědělců (4 822 včetně 28 provozoven), a to na výměře 558 124 ha (dle LPIS). Dominovaly trvalé travní porosty (TTP) s 448 703 ha, následovala orná půda s 102 800 ha a plocha trvalých kultur (sady, vinice, chmelnice a jiné trvalé kultury) činila 6 260 ha. Ostatní plochu (361 ha) zaujímaly kultury typu školka, porost rychle rostoucích dřevin, zalesněná půda, mimoprodukční plochy, rybníky a jiná kultura (viz Tab. 4). Plocha rybníků byla zanedbatelná a činila 3,6 ha. Údaje z REP a LPIS byly podkladem pro vybrané tabulky (např. plochy ekologického zemědělství dle krajů, počty ekologických zemědělců). Naproti tomu v šetření ÚZEI bylo zahrnuto 4 794 respondentů s celkovou výměrou půdy 558 124 ha v ekologickém zemědělství. V rámci těchto ploch zaujímaly trvalé travní porosty plochu 448 703 ha, orná půda 102 800 ha a trvalé kultury 6 260 ha.
- b) Dle údajů evidencí v Registru ekologických podnikatelů (REP) hospodařilo k 31. 12. 2021 ekologicky 4 794 ekozemědělců (4 822 včetně 28 provozoven), a to na výměře 558 124 ha (dle LPIS). Dominovaly trvalé travní porosty (TTP) s 448 703 ha, následovala orná půda s 102 800 ha a plocha trvalých kultur (sady, vinice, chmelnice a jiné trvalé kultury) činila 6 260 ha. Ostatní plochu (361 ha) zaujímaly kultury typu školka, porost rychle rostoucích dřevin, zalesněná půda, mimoprodukční plochy, rybníky a jiná kultura (viz Tab. 4). Plocha rybníků byla zanedbatelná a činila 3,6 ha. Údaje z REP a LPIS byly podkladem pro vybrané tabulky (např. plochy ekologického zemědělství dle krajů, počty ekologických zemědělců). Naproti tomu v šetření ÚZEI bylo zahrnuto 4 794 respondentů s celkovou výměrou půdy 558 124 ha v ekologickém zemědělství. V rámci těchto ploch zaujímaly trvalé travní porosty plochu 448 703 ha, orná půda 102 800 ha a trvalé kultury 6 260 ha.
- c) MZe získává údaje také online z REP (případně od kontrolních organizací v EZ z jejich evidence k 31. 12. daného roku). ÚZEI organizuje samostatné šetření z důvodu potřeby většího detailu zjišťovaných dat (např. pěstování jednotlivých plodin), a toto šetření

probíhá v průběhu celého roku. V šetření ÚZEI jsou tedy zahrnuti i zemědělci, kteří sice k 31. 12. již ekologicky nehospodařili, ale v průběhu roku u nich byla provedena řádná inspekce a vyplněn dotazník. V šetření ÚZEI je tak zachycen stav ke dni kontroly a nikoli k 31. 12. daného roku.

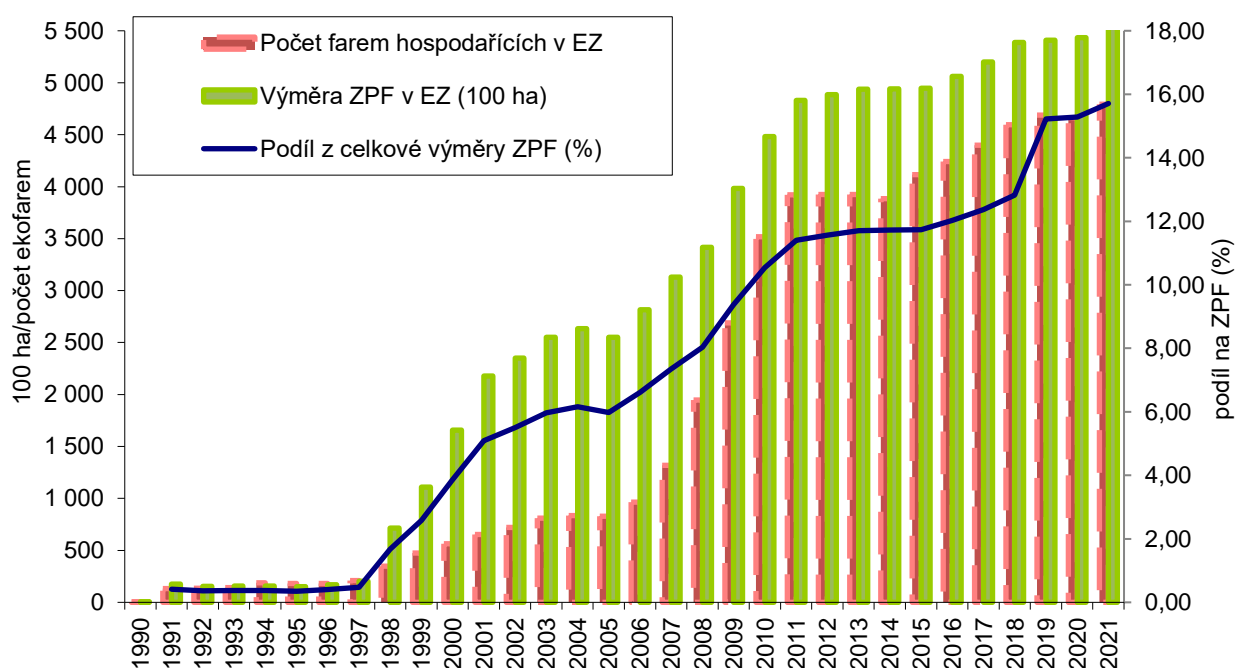
Část I. Základní statistické údaje za rok 2021

Cílem této části zprávy je prezentovat základní údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR, tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2021, o struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na ekofarmách v roce 2021.

1 Vývoj ekologického zemědělství v ČR a struktura půdního fondu

Dle údajů z Registru ekologických podnikatelů (REP) k 31. 12. 2021 hospodařilo ekologicky 4 794 ekofarem, a to na celkové výměře 558 124 ha, což představuje podíl 15,71 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu v ČR v LPIS (viz Tab. 1). Počet farem narostl meziročně o 2,8 %, tj. o 129 farem.

Plochy obhospodařované ekologickými zemědělci opět vzrostly, a to o cca 14 872 ha. Jednalo se o významně vyšší meziroční nárůst než v předchozím roce. V grafu 1 není nárůst ploch tak výrazný jako v předchozích letech v důsledku úpravy metodiky. Od roku 2019 se již nezapočítávají plochy, které nejsou evidovány v LPIS. Celkový vývoj počtu ekofarem, podílu z celkové výměry zemědělského půdního fondu (ZPF) a výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn níže (viz Graf 1).

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdního fondu v EZ, počtu farem a podílu na celkovém ZPF (1990–2021)

Pozn.: Od roku 2019 jsou do výměr ZPF v ČR i do výměr v EZ započítávány pouze plochy v rámci LPIS.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990–2021)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ ¹⁾	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001 ¹⁾	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 596	538 894	12,82	4,5	3,6
2019	4 690	540 993	15,22	2,0	x
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4
2021	4 794	558 124	15,71	2,8	2,7

Pozn.: Pro výměru celkové plochy v EZ v roce 2001 existují dva odlišné oficiální údaje 218 114 ha a 217 869 ha. V roce 2019 byla upravena metodika pro výpočet celkové výměry ploch v EZ a podílu celkové výměry ZPF v ČR. Nově jsou do výměr v EZ zahrnovány pouze plochy vedené v LPIS a podíl z celkové výměry ZPF je také vztažen k celkové výměře ploch jen v rámci LPIS (včetně ploch rybníků). Z důvodu úpravy metodiky není uvedena meziroční změna (2018/2019) ploch (údaj by nedával smysl).

¹⁾ Počet farem je uveden do roku 2015 včetně poboček. Od roku 2016 je uveden počet subjektů bez poboček z důvodu sjednocení údajů s REP, kde nejsou pobočky uvedeny. Údaje o počtu hospodařících farem a celkové výměře ploch k 31. 12. 2021 byly platné k 8. 2. 2022 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2022.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

S ohledem na ukončení programového období 2014–2020 již nebylo možné v roce 2021 uzavřít nový pětiletý závazek. Bylo ovšem možné neomezeně navýšit výměru již uzavřeného navazující dvouletého závazku uzavřeného v roce 2020. Dále bylo možné od roku 2021 vstoupit do navazujícího opatření ekologické zemědělství, a to formou jednoletého závazku.

1.1 Vývoj užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy v EZ stále dominují trvalé travní porosty (TTP), v roce 2021 s výměrou více než 448 tis. ha (viz Tab. 3) a podílem 80,4 % na celkové výměře ekologicky obhospodařované půdy, viz Tab. 2. Od roku 2004 vzrostla plocha orné půdy (OP) v EZ 5,2krát (v roce 2021 byla OP na téměř 103 tis. ha). V posledních sedmi letech podíl OP na celkové výměře půdy v EZ výrazně stoupá a v roce 2021 činil již 18,4 % (viz Tab. 2). V roce 2021 bylo dosaženo historicky nejvyššího podílu OP v rámci ploch EZ. Od roku 2004 vzrostla plocha trvalých kultur téměř sedminásobně na více než 7 800 ha v roce 2013. V letech 2014–2016 byl zaznamenán pokles těchto ploch a v dalších letech následovalo již jen mírné navýšení a stagnace. Trvalé kultury tak zauímají podíl kolem 1 % v rámci všech ekologicky obhospodařovaných ploch. V rámci trvalých kultur, stejně jako v předchozích letech, převládaly ovocné sady (intenzivní a extenzivní) s 56,9 %, vinice zauímaly 17,3 % ploch a chmelnice 0,2 %. Od roku 2015 je v rámci trvalých kultur zahrnuta také kategorie „jiná trvalá kultura“ (z velké části se jedná o krajinnotvorné sady), která tvořila 25,6 % z plochy trvalých kultur v ČR (cca 1 605 ha).

Tab. 2 Srovnání struktury půdního fondu v EZ v ČR ve vybraných letech (%)

Užití půdy	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2017	2020	2021
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,4	7,7	8,1	10,3	12,3	11,4	13,8	17,2	18,4
Trvalé travní porosty	86,7	90,9	82,3	82,4	82,4	83,5	82,3	81,6	80,4
Trvalé kultury	0,3	0,4	0,3	0,9	1,5	1,6	1,2	1,1	1,1
Ostatní plochy	0,5	1,1	9,2	6,4	3,8	3,5	2,8	0,0	0,1
Celková plocha	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999–2021)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906	54 717
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232	369 057
Trvalé kultury	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105	4 331	5 939
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937	18 054
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406	447 767
Užití půdy	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Meziroční změna 2021/20 (%)
Orná půda	59 281	58 625	56 286	56 395	64 529	66 386	71 515	81 170	90 530	93 701	102 800	9,71
Trvalé travní porosty	398 061	404 950	412 158	412 644	407 448	418 255	427 717	435 695	443 985	443 262	448 703	1,23
Trvalé kultury	7 429	7 693	7 837	7 774	6 839	6 149	6 205	6 195	6 265	6 070	6 260	3,12
Ostatní plochy ¹⁾	18 157	17 215	17 615	17 159	15 845	15 280	14 595	15 833	214	218	361	65,56
Celková plocha	482 927	488 483	493 896	493 972	494 661	506 070	520 032	538 893	540 994	543 252	558 124	2,74

Pozn.: Z důvodu zaokrouhlování jednotlivých typů kultur vychází součet celkové plochy mírně odlišně než v jiných tabulkách.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

1.2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2021

Celková výměra plochy v EZ evidované v LPIS meziročně opět vzrostla, a to o téměř 14,9 tis. ha, tedy o 2,7 %. Jedná se o výrazně vyšší meziroční nárůst než v předchozím roce. Navýšila se opět i výměra orné půdy, a to o téměř 9,1 tis. ha (nárůst o 9,7 %). I u trvalých travních porostů došlo k nárůstu výměry, a to o více než 5,4 tis. ha (o 1,2 %), viz Tab. 3. Plocha trvalých kultur již delší dobu spíše stagnuje nebo jsou zaznamenávány menší poklesy výměry. V roce 2021 došlo meziročně ke zvýšení ploch trvalých kultur o 190 ha (tj. o 3,1 %). Je třeba zmínit, že v rámci trvalých kultur je od roku 2015 kromě sadů (intenzivních a extenzivních), vinic a chmelnic rozlišována ještě jiná trvalá kultura, která zahrnuje mimo jiné zejména krajinnotvorné sady, u kterých není základním účelem produkce ovoce, ale zachování odrůdové rozmanitosti a krajinného rázu (více než 1,6 tis. ha). Výměra intenzivních a ostatních ovocných sadů v rámci trvalých kultur meziročně mírně poklesla o cca 0,76 ha (tj. o 0,02 %). Plochy vinic narostly o 11,6 % (tj. o 112 ha). Struktura půdního fondu v EZ dle LPIS v roce 2021 je znázorněna v Tab. 4. Plochy v přechodném období tvořily 6,4 % celkové výměry.

Tab. 4 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v LPIS k 31. 12. 2021

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	35 504,11	522 619,46	558 123,57
Trvalý travní porost	20 018,81	428 683,84	448 702,65
Orná půda	14 707,04	88 093,44	102 800,48
z toho: standartní orná půda	13 129,56	82 778,16	95 907,72
travní porost (G)	1 500,62	5 275,52	6 776,14
úhor	76,86	39,76	116,62
Trvalá kultura	675,72	5 583,80	6 259,52
z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)	291,74	3 267,65	3 559,39
vinice	206,53	876,42	1 082,95
chmelnice	0,00	11,76	11,76
jiná trvalá kultura (krajinnotvorný sad)	177,45	1 427,97	1 605,42
Ostatní plocha ¹⁾	102,54	258,38	360,92

¹⁾ Školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda, mimoprodukční plochy, jiná kultura a rybníky. V rámci evidence LPIS je školka a porost RRD evidován v kategorii trvalé kultury. S ohledem na zanedbatelné plochy jsou ale v této tabulce zahrnuty do ploch ostatních; školka (5,44 ha), porost RRD (58,89 ha). Plocha rybníků činila 3,6 ha.

Zdroj: REP, zpracoval ÚZEI

1.3 Velikostní struktura ekofarem

Česká republika patří k zemím s největší průměrnou velikostí zemědělských podniků, v konvenčním i ekologickém zemědělství. V rámci EU má ČR po Slovensku (311 ha) druhou největší průměrnou velikost ekofarem (116 ha v roce 2021). Výměru nad 100 ha udává ještě Estonsko

a Švédsko. Průměr EU činí 43 ha. Pro porovnání je výměra průměrné ekofarmy v ČR větší než průměrná výměra farmy konvenční (cca 82,3 ha v roce 2021)².

Z pohledu velikostní struktury ekologicky hospodařících podniků se dlouhodobě pohybuje nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10–50 ha, a podíl této kategorie je meziročně téměř totožný (39,7 %), viz Tab. 5. Meziročně došlo u některých kategorií farem ke snížení ploch, u jiných naopak k jejich celkovému navýšení. K největšímu celkovému snížení ploch došlo u kategorie farem nad 2 000 ha, a to o více než 21 %. Snížení je způsobeno přesunem jedné farmy do jiné velikostní kategorie. Z tabulky níže také vyplývá, že čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 80 % ploch v EZ, resp. více než 5 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje 41 % ploch v EZ.

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v roce 2020 a 2021

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2020				2021				Meziroční změna 2021/20	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	407	8,7	898	0,2	398	8,3	932	0,2	-2,2	3,8
5 až < 10	354	7,6	2 650	0,5	383	8,0	2 879	0,5	8,2	8,6
10 až < 50	1 867	40,0	49 968	9,2	1 903	39,7	51 491	9,2	1,9	3,0
50 až < 100	859	18,4	61 422	11,3	891	18,6	63 762	11,4	3,7	3,8
100 až < 500	927	19,9	206 077	37,9	959	20,0	212 506	38,1	3,5	3,1
500 až < 1000	192	4,1	133 264	24,5	200	4,2	138 364	24,8	4,2	3,8
1000 až < 2000	56	1,2	76 710	14,1	58	1,2	78 606	14,1	3,6	2,5
2000 a více	3	0,1	12 263	2,3	2	0,0	9 583	1,7	-33,3	-21,9
Celkem	4 665	100,0	543 252	100,0	4 794	100,0	558 124	100,0	2,8	2,7

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

Z hlediska počtu farem a rozložení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur na ekofarmách je patrné, že plochy OP byly nejčastěji obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále také v rozmezí 10–50 ha (viz Tab. 6). Podobně tomu bylo také u trvalých kultur, kde z celkových 1 006 ekofarem s trvalou kulturou jich hospodařilo 74,3 % (747 ekofarem) na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (42,4 % ekofarem) následovaná rozlohou 100–500 ha (18,6 %). Společně tyto kategorie tvořily více 61 % všech farem s TTP.

Z hlediska meziroční změny počtu farem došlo k nárůstu počtu farem na orné půdě, trvalých travních porostech i na trvalých kulturách. Na orné půdě narostl počet o celkem 137 farem, což je výrazně větší nárůst než v roce 2020. K významnějšímu nárůstu došlo u kategorie 10–50 ha, do 5 ha a 5–10 ha. U TTP byl zaznamenán meziroční nárůst o 131 farem, nejvyšší navýšení měla kategorie farem 10–50 ha TTP (nárůst o 67 farem). Naopak snížení počtu farem proběhlo pouze u kategorie 2000 a více ha TTP (pokles o 1 farmu). U trvalých kultur vzrostl počet farem o 46, nejvíce v kategorii do 5 ha (o 37 farem více).

² Zpráva o stavu zemědělství 2021, Tab. 6.1/01 Podnikatelská struktura fyz. a práv. osob v zemědělství.

Z pohledu výměry bylo nejvíce ploch OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (téměř 40 %) a v kategorii 500–1 000 ha (19,4 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1 000 ha (dohromady 64 %) a u trvalých kultur v kategorii 10–50 ha (více než 43 % ploch). K nejvyššímu meziročnímu absolutnímu nárůstu ploch došlo v rámci OP u kategorie 1 000–2 000 ha (o více než 7 100 ha). K nejvýraznějšímu navýšení ploch TTP došlo u farem v kategorii 500–1 000 ha (nárůst o více než 3 100 ha) a naopak se plochy TTP nejzásadněji snížily u kategorie 2 000 a více ha a 1 000–2 000 ha (dohromady o cca 3 100 ha). U trvalých kultur byly u jednotlivých kategorií zaznamenány spíše malé nárůsty výměr. K nejzásadnějšímu nárůstu došlo u kategorie 10–50 ha, a to o téměř 93 ha.

Tab. 6 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a trvalých kultur na ekofarmách v roce 2021

Velikostní rozložení výměr OP, TTP a trvalých kultur (ha)	OP				TTP				Trvalé kultury			
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet		Plocha	
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)
>0 až <5	811	34,2	1 652	1,6	377	8,9	825	0,2	747	74,3	1 071	17,1
5 až <10	394	16,6	2 905	2,8	341	8,0	2 523	0,6	115	11,4	835	13,3
10 až <50	747	31,5	17 379	16,9	1 804	42,4	47 705	10,6	125	12,4	2 710	43,3
50 až <100	184	7,8	13 114	12,8	739	17,4	53 103	11,8	14	1,4	1 031	16,5
100 až <500	200	8,4	40 661	39,6	792	18,6	178 243	39,7	5	0,5	612	9,8
500 až <1 000	30	1,3	19 973	19,4	159	3,7	109 254	24,3	0	0,0	0	0,0
1 000 až <2 000	6	0,3	7 116	6,9	38	0,9	50 532	11,3	0	0,0	0	0,0
2 000 a více	0	0,0	0	0,0	1	0,0	6 519	1,5	0	0,0	0	0,0
Celkem	2 372	100,0	102 800	100,0	4 251	100,0	448 703	100,0	1 006	100,0	6 260	100,0

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); vlastní výpočty ÚZEI

1.4 Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění

Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nachází v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Tab. 7). Z hlediska výměry EZ je dlouhodobě nejvýznamnější oblastí Jihočeský kraj. Ve výše uvedených pěti krajích se nacházelo téměř 60 % ploch v EZ. Kraj Karlovarský vykazuje také dlouhodobě prvenství v nejvyšší průměrné velikosti ekofaremu – v roce 2021 byla průměrná velikost ekofarmy v tomto kraji 224 ha. Hned za ním následuje kraj Ústecký (158 ha) a Olomoucký (144 ha). Naopak farmy s nejnižší průměrnou výměrou (vyjma hl. m. Prahy) se nacházejí v kraji Vysočina, ve Středočeském a Jihomoravském kraji.

V počtu ekologických farem je dlouhodobě na předním místě kraj Jihočeský (695 ekofaremu) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským (585 ekofaremu), Moravskoslezským (433 ekofaremu) a Zlínským (394 ekofaremu).

Počty farem napříč kraji s výjimkou hl. města Prahy, kde byl zaznamenán pokles o 1 farmu, stoupaly. K nejvyššímu absolutnímu nárůstu došlo v Jihočeském kraji (o 21 farem více), v kraji Středočeském (o 18 farem více) a v kraji Jihomoravském, kde přibylo 17 farem. V případě meziroční změny ploch v jednotlivých krajích došlo ve všech případech k jejich navýšení. Absolutní nárůst ploch byl nejvyšší v kraji Jihočeském (o více než 4 300 ha). Regionální rozmístění ekofaremu a jejich obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů ČR je uvedeno v Tab. 7. Ekologicky obhospodařované plochy byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle skutečné lokality hospodaření.

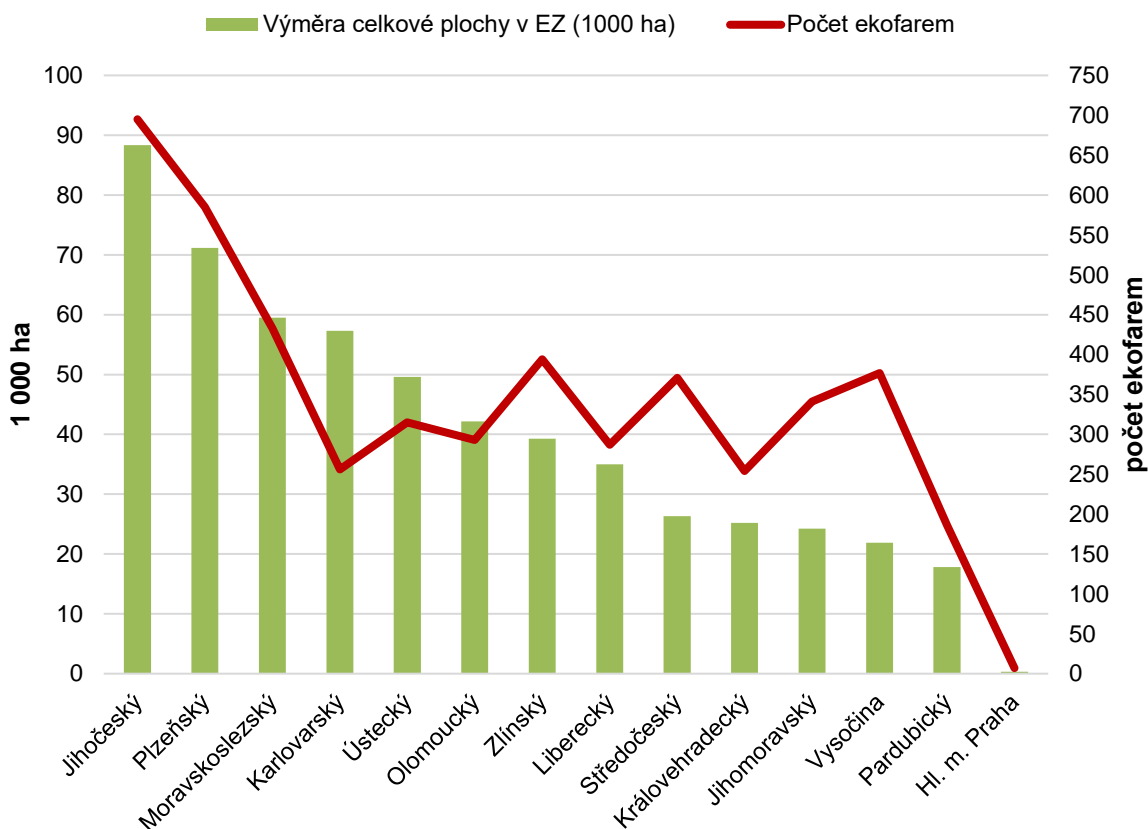
Celková výměra ploch ekologického zemědělství v jednotlivých krajích ČR a počet ekofarem je uveden v Grafu 2.

Tab. 7 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	695	88 322,3	15,8	8 301,2	9,4	127
Plzeňský	585	71 157,3	12,7	4 281,2	6,0	122
Moravskoslezský	433	59 502,9	10,7	2 580,6	4,3	137
Karlovarský	256	57 279,5	10,3	1 053,0	1,8	224
Ústecký	315	49 626,5	8,9	4 289,4	8,6	158
Olomoucký	293	42 149,1	7,6	1 695,8	4,0	144
Zlínský	394	39 300,1	7,0	1 563,0	4,0	100
Liberecký	287	35 010,1	6,3	1 492,3	4,3	122
Středočeský	371	26 348,8	4,7	3 604,3	13,7	71
Královohradecký	254	25 181,8	4,5	1 419,3	5,6	99
Jihomoravský	341	24 221,2	4,3	1 746,2	7,2	71
Vysočina	377	21 876,9	3,9	1 441,0	6,6	58
Pardubický	186	17 812,2	3,2	1 750,7	9,8	96
Hl. m. Praha	7	335,0	0,1	286,0	85,4	48
Celkem	4 794	558 123,6	100,0	35 504,1	6,4	116

¹⁾Kraje jsou seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ evidované v LPIS. Farmy jsou ke krajům přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP (z evidence v LPIS). Pokud farma hospodář na zemědělské půdě ve třech krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází největší výměra obhospodařovaných ploch.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); vlastní výpočty ÚZEI

Graf 2 Počet ekofarek a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2021); vlastní výpočty ÚZEI

Seřadíme-li kraje dle podílu výměry ekologických ploch na celkovém půdním fondu ČR (viz Tab. 8), získáme odlišné pořadí než v Tab. 7. V roce 2021 byl celorepublikový průměr podílu výměry EZ (tj. 15,7 %; viz Tab. 1) stejně jako v předchozích letech překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s více než 56 % vedl Karlovarský kraj, následoval kraj Liberecký (34 %), Moravskoslezský (téměř 28 %) a Zlínský (přes 26 %).

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu téměř 18 % ploch orné půdy. Stejný kraj měl také nejvyšší podíl trvalých travních porostů (téměř 78 %). Více než 50 % ploch TTP v ekologickém režimu mělo pak ještě dalších pět krajů – Ústecký, Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský a Liberecký (viz Tab. 8). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházel v kraji Vysočina (téměř 58 %) a dále v kraji Moravskoslezském (55 %). Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (77,6 tis. ha), u orné půdy v kraji Plzeňském (18,9 tis. ha) a Jihomoravském (přes 17 tis. ha) a u trvalých kultur šlo o nejvyšší výměry v kraji Jihomoravském (1,9 tis. ha), kde se jednalo zejména o plochy vinic.

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2021 podíl veškerých ploch v EZ na celkovém zem. půd. fondu v ČR 15,7 % (dle LPIS). V Tab. 8 jsou rozděleny v rámci krajů pouze plochy evidované v registru LPIS a je zde zahrnuta i velmi nepatrná výměra rybníků (cca 3,6 ha). Ekologickými zemědělci bylo v ČR v roce 2021 obhospodařováno 44,5 % trvalých travních porostů, 4,1 % orné půdy a 15,6 % ploch trvalých kultur.

Tab. 8 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2021

Kraj ¹⁾	Výměra ploch v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělský půdní fond ČR dle LPIS (ha)	Podíl ploch v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	Trvalá kultura		ZPF	OP	TTP	Trvalá kultura
Karlovarský	57 279	6 280	50 927	33	101 384	56,5	17,7	77,6	20,0
Liberecký	35 010	2 519	32 028	411	102 830	34,0	6,5	51,1	34,3
Moravskoslezský	59 503	6 153	52 811	517	215 670	27,6	5,0	58,5	55,2
Zlínský	39 300	6 407	31 988	874	148 882	26,4	7,0	58,8	33,4
Ústecký	49 626	5 330	43 515	739	223 315	22,2	3,5	66,9	14,4
Plzeňský	71 157	18 852	52 056	219	328 667	21,7	9,3	42,3	31,0
Jihočeský	88 322	10 500	77 595	210	427 148	20,7	4,3	43,4	19,0
Olomoucký	42 149	4 265	37 638	223	243 846	17,3	2,4	58,9	10,8
Královéhradecký	25 182	2 837	22 104	237	236 367	10,7	1,7	32,1	11,9
Pardubický	17 812	4 033	13 670	96	232 212	7,7	2,3	24,4	17,9
Jihomoravský	24 221	17 032	5 280	1 904	363 816	6,7	5,3	22,3	10,6
Vysočina	21 877	8 928	12 790	154	360 041	6,1	3,2	15,4	57,6
Středočeský	26 349	9 359	16 282	629	557 507	4,7	2,0	22,3	11,7
Hl. m. Praha	335	305	18	11	10 830	3,1	3,0	3,3	24,8
Celkem	558 124	102 800	448 703	6 260	3 552 515	15,7	4,1	44,5	15,6

¹⁾ Kraje jsou seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.

Zdroj: REP a LPIS (údaje k 31. 12. 2021); vlastní výpočty ÚZEI

2 Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách

Údaje uvedené v této kapitole o rostlinné výrobě byly získány od 4 673 dotazovaných zemědělců a vycházejí z přímého šetření prováděného ÚZEI prostřednictvím kontrolních organizací.

Struktura ploch plodin

Hlavními plodinami na orné půdě byly obdobně jako v předchozích letech pícniny (43,9 %) a obiloviny (42,7 %) viz Tab. 15; Graf 3. V rámci pícnin dominují v EZ víceleté pícniny, jako jsou jetelotrávy, dočasné travní porosty nebo vojtěška (87,1 %). Obiloviny nadále zabírají významnou část půdy v EZ, meziroční nárůst ploch činí 6,2 %. Stejně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilovinami pšenice obecná (27,0 %) a oves (25,3 %). Tyto dvě plodiny společně zaujímaly více než 52 % celkové plochy obilovin v EZ. Dalšími významnými obilovinami byly špalda (17,2 %), tritikále (10,8 %) a ječmen (9,4 %). Podobně jako v minulém roce došlo k poklesu výměry u pšenice tvrdé (o 12,8 %), žita (o 39,8 %) a pšenice obecné (o 10,6 %). Naopak k nárůstu došlo u tritikále (o 15,6 %), ječmene (o 2,9 %) a dalších obilovin na zrno. Např. plochy špaldy vzrostly o 39,9 %, plochy pohanky o 38,3 % a plochy ovsa o 23,0 %. Obdobně jako v předchozím roce došlo v roce 2021 ke zvýšení výměry ploch také u luskovin na zrno (nárůst o 14,5 %). V rámci luskovin dominovalo, stejně jako v letech 2018 až 2020, pěstování hrachu (49,7 %). Dalšími významnými druhy byla peluška (18,3 %), lupina (10,4 %), sója (10,2 %) a bob (5,2 %). Meziročně vzrostla plocha v rámci luskovin na zrno u sóji (o 54,0 %), u pelušky (25,6 %), u lupiny (o 16,4 %) a u hrachu (o 8,1 %), a naopak klesla plocha u bobu (o 24,1 %). Plocha technických plodin se meziročně zvýšila o 27,6 %. K nárůstu ploch došlo u olejnin (o 45,2 %, resp. 1 090 ha), u aromatických, léčivých rostlin a koření (o 13,7 %, resp. 263 ha), zatímco u ostatních technických plodin byl zaznamenán pokles (o 72,2 % resp. 113 ha). V rámci olejnin došlo ke zvýšení ploch zejména u řepky a řepice (o 592 ha) a tykve olejné (o 330 ha). Naopak došlo k poklesu ploch u máku (o 41 ha). Stejně jako v předchozím roce se zvýšila plocha orné půdy, na níž bylo pěstováno osivo a sadba (o 28,6 %), viz Tab. 12. Pěstování okopanin (viz Tab. 9) a zeleniny (viz Tab. 11) zůstává trvale na nízké úrovni. Okopaniny byly pěstovány stejně jako v předchozích letech na 0,4 % ploch orné půdy a dominovaly opět brambory (95,9 % ploch okopanin) s meziročním nárůstem ploch o 14,7 %. K meziročnímu poklesu ploch došlo tentokrát u cukrové řepy (o 4,0 %). Zelenina se pěstovala na necelých 0,3 % orné půdy a v porovnání s rokem 2020 došlo ke snížení ploch zeleniny o 8,4 %. Největší podíl ploch v rámci zeleniny byl zjištěn u plodové zeleniny (57,0 %) a u zeleniny kořenové (29,9 %). U plodové zeleniny převažovala tykev (včetně patisonů a cuket), která tvořila 88,8 % ploch plodové zeleniny. U kořenové zeleniny zaujímala největší podíl z ploch mrkev (46,2 %).

Plocha TK (trvalých kultur) dle šetření u zemědělců zůstala téměř na stejné úrovni jako v posledních letech a byla tvořena převážně ovocnými sady (70,7 %), kde největší podíl zaujímaly jádroviny a peckoviny (84,1 %). V rámci této kategorie tvořily největší plochy jabloně (44,0 %), švestky (23,2 %), třešně/višně (12,2 %) a také meruňky s 10,7% podílem. V rámci ořechů, které tvoří 2,9 % ploch ovocných sadů, dominoval vlašský ořech. Z bobulovin, které zaujímají 8,7 % ploch ovocných sadů, byl nejvíce zastoupen černý a červený rybíz. Vinice zabíraly výměru 16,9 % z trvalých kultur a plocha chmelnic byla i nadále zanedbatelná (viz Tab. 14).

Celková plocha TTP (louky a pastviny) v roce 2021 vzrostla o 2 626 ha, tj. o 0,6 %, na 445 025 ha (viz Tab. 13).

Produkce plodin

Objem odhadované ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2021 dosáhl 1 769 tis. tun (nárůst o 237,4 tis. tun, tj. o 15,5 % proti roku 2020), z toho však produkce píce z TTP (přepočtená na seno) tvořila 83,9 % (tj. 1 484 tis. tun sena) a dalších 8,2 % (tj. 144,7 tis. tun sena) tvořila produkce z pícnin na OP. Celková produkce z orné půdy činila 276 tis. tun (15,6% podíl), z toho 40,7 % tvořila produkce obilovin (112,3 tis. tun) a 52,4 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosáhly největší objem produkce pšenice (26,8 %), oves (26,1 %), špalda (18,4 %) a tritikále (11,3 %).

U trvalých kultur klesla celková produkce na 9 tis. tun (meziroční snížení o 5,2 %), viz Tab. 14. Z tohoto množství připadá 63,3 % produkce na ovocné sady a na vinice 36,2 %. V rámci ovocných sadů celkem dosáhly největšího objemu produkce jabloně (55,2 %), následovaly švestky (19,8 %), třešně/višně (6,6 %), hrušně (6,5 %) a meruňky (4,9 %). Průměrný hektarový výnos u ovocných sadů činil 1,58 t/ha.

Objem ekologické produkce na orné půdě se meziročně zvýšil o 14,1 %. Podíl produkce z orné půdy na celkové ekologické rostlinné produkci tak činil 15,6 %. Ke zdatnému meziročnímu nárůstu produkce došlo u technických plodin, a to o 11,2 %, z toho konkrétně u luskovin na zrno o 43,7 %, u zeleniny o 25,6 %, u olejnin o 23,2 %, u pícnin o 14,2 % a u obilovin o 14,0 %. Pokles produkce byl naopak zaznamenán u LAKR o 26,6 % a u okopanin (o 16,7 %).

Srovnání osevních ploch a produkce v EZ na úrovni celé ČR

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují nejvyšší podíl stejně jako v roce 2020 LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny), a to 30,2 %, luskoviny na zrno (11,7 %) a pícniny na OP (8,8 %), viz Tab. 15. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán u ovsa (18,6 %), tritikále (11,2 %) a žita (6,7 %).

Z pohledu podílu bioprodukce na celkové produkci v ČR³ nedošlo proti loňskému roku k žádným změnám v pořadí. Přední pozici zaujímaly LAKR s 9,4% podílem a luskoviny na zrno s 7,8% podílem. Produkce obilovin v EZ tvořila 1,4 % z celkové sklizně obilovin v ČR. Při srovnání produkce jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahovala lupina na zrno (34,7 %), dále oves (15,0 %), kmín (12,6 %), tritikále (6,5 %) a hořčice (5,5 %). Z pohledu porovnání hektarového výnosu v EZ a v celé ČR se v roce 2021 pohybovaly výnosy obilovin v EZ v rozmezí cca 50–80 % výnosu konvenčního, hektarový výnos u luskovin na zrno kolem 72 %, brambor 48 %, u olejnin 48 % a u pícnin 39 % konvenčního výnosu.

V Tab. 15 jsou u některých plodin v ekologickém zemědělství uváděny téměř shodné nebo i vyšší hodnoty hektarového výnosu proti konvenčním výnosům (lupina, hořčice, kmín). Jedná se však pouze o odhady plánů, které mohou být zemědělci nadhodnoceny a tím zkreslovat uváděné hodnoty. Skutečná produkce v EZ bude známa až po kontrole provedené na farmách v následujícím roce.

³ V tabulce 15 je zohledněna pouze produkce z certifikovaných ploch, tzn. není zde zahrnuta produkce z ploch v přechodném období.

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – obiloviny, luskoviny, okopaniny

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem²⁾	1 966	15 444,56³⁾	83 544,11	98 988,67³⁾	276 046,28	3,30
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	867	5 207,57	37 061,23	42 268,80	112 346,59	3,03
Pšenice obecná	425	1 963,16	9 455,75	11 418,91	30 135,83	3,19
Špalda	183	291,10	6 959,30	7 250,40	20 638,61	2,97
Pšenice tvrdá	11	96,86	73,17	170,03	222,19	3,04
Žito	126	131,36	1 562,14	1 693,50	4 366,16	2,79
Ječmen	253	867,19	3 104,58	3 971,77	8 809,02	2,84
Oves	465	871,63	9 838,71	10 710,34	29 302,95	2,98
Tritikále	194	498,24	4 072,73	4 570,97	12 640,15	3,10
Kukuřice na zrno	27	398,57	831,88	1 230,45	4 167,94	5,01
Pohanka	63	63,00	872,39	935,39	1 453,95	1,67
Proso	13	8,77	253,24	262,01	539,37	2,13
Ostatní obiloviny na zrno	6	17,69	37,34	55,03	70,42	1,89
Luskoviny na zrno celkem (suché luskoviny)	182	395,78	4 637,94	5 033,72	8 683,33	1,87
Hrách	100	145,95	2 353,68	2 499,63	4 395,62	1,87
Bob	15	30,06	231,17	261,23	413,82	1,79
Lupina	17	76,14	447,37	523,51	913,13	2,04
Sója	8	25,99	487,10	513,09	1 028,70	2,11
Peluşka	54	90,26	829,64	919,90	1 530,79	1,85
Fazole	2	0,00	8,33	8,33	9,02	1,08
Ostatní luskoviny	14	27,38	280,65	308,03	392,25	1,40
Okopaniny celkem	242	126,65	301,40	428,05	4 259,23	14,13
Brambory (včetně raných a sadbových brambor)	234	124,07	286,55	410,62	4 063,67	14,18
Cukrová řepa (včetně sadby)	2	0,00	7,44	7,44	140,10	18,83
Ostatní krmné okopaniny a brukvovité (bez osiv)	14	2,58	7,41	9,99	55,46	7,48

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾ Z důvodu odlišné metodiky se údaj za ornou půdu celkem liší od údajů vykazovaných pro EUROSTAT

³⁾ Z důvodu zaokrouhlování nekoresponduje údaj celkem s uváděnými výsledky za jednotlivé kategorie.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Tab. 10 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – technické plodiny

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Technické plodiny celkem	211	1 550,92	4 178,48	5 729,40	4 090,15	0,98
Olejniny	117	771,61	2 726,51	3 498,12	3 448,18	1,26
Slunečnice	19	90,13	774,19	864,32	1 299,71	1,68
Sója	2	39,13	26,95	66,08	48,20	1,79
Řepka a řepice	11	569,84	339,59	909,43	824,74	2,43
Mák	8	0,01	82,67	82,68	79,33	0,96
Hořčice	66	67,77	798,54	866,31	795,63	1,00
Tykev olejná	20	0,04	615,09	615,13	337,27	0,55
Len	5	0,00	53,05	53,05	53,80	1,01
Ostatní olejniny	6	4,69	36,43	41,12	9,50	0,26
Aromatické, léčivé rostliny a koření (LAKR)	105	773,25	1 414,48	2 187,73	603,25	0,43
z toho: ostropestřec	20	51,21	456,27	507,48	191,04	0,42
kmín	39	675,28	805,73	1 481,01	334,23	0,41
ostatní LAKR	53	46,76	152,48	199,24	77,98	0,51
Ostatní technické plodiny	8	6,06	37,49	43,55	38,72	1,03

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Tab. 11 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – zelenina a jahody

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Čerstvá zelenina, melouny, jahody	112	50,02²⁾	206,15	256,17²⁾	1 393,59	6,76
Košťáloviny/brukvovité	27	0,26	9,15	9,41	28,17	3,08
Květák a brokolice	11	0,00	1,07	1,07	2,66	2,49
Kapusta	11	0,00	2,45	2,45	8,73	3,56
Hlávkové zelí	24	0,03	4,14	4,17	14,90	3,60
Ostatní košťáloviny / brukvovité	11	0,23	1,49	1,72	1,88	1,26
Listová/stonková zelenina	25	0,00	8,40	8,40	7,68	0,91
Pór	12	0,00	0,30	0,30	2,25	7,50
Salát	15	0,00	1,27	1,27	2,30	1,81
Špenát	8	0,00	1,36	1,36	1,73	1,27
Ostatní listová / stonková	12	0,00	5,47	5,47	1,40	0,26
Plodová zelenina	73	40,94	105,05	145,99	302,21	2,88
Rajče	39	0,02	4,82	4,84	15,58	3,23
Paprika	32	0,00	3,68	3,68	8,56	2,33
Okurek	30	0,00	3,37	3,37	13,49	4,00
Dýně, patizon, cuketa aj.	54	40,87	88,77	129,64	259,24	2,92
Ostatní plodová	13	0,05	4,41	4,46	5,34	1,21
Kořenová a hlízová zelenina	74	8,06	68,64	76,70	1 029,16	14,99
Mrkev	40	2,97	32,49	35,46	930,68	28,65
Petržel	22	0,84	2,98	3,82	11,86	3,98
Česnek	37	1,30	6,44	7,74	13,39	2,08
Cibule a šalotka	42	1,41	5,96	7,37	36,45	6,12
Celer bulvový	17	0,02	1,81	1,83	7,85	4,34
Ostatní kořenová / hlízová	26	1,52	18,96	20,48	28,93	1,53
Luskoviny	12	0,06	2,68	2,74	2,73	1,02
Hrášek	6	0,06	0,68	0,74	0,72	1,06
Fazole a zelená fazolka	9	0,00	0,89	0,89	2,00	2,25
Ostatní luskoviny	2	0,00	1,11	1,11	0,01	0,01
Ostatní zelenina	10	0,00	6,13	6,13	3,29	0,54
Jahody	19	0,71	6,10	6,81	20,35	3,34

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾ Z důvodu zaokrouhlování nekoresponduje údaj celkem s uváděnými výsledky za jednotlivé kategorie.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Tab. 12 Struktura, produkce a výnos plodin na orné půdě v roce 2021 – píceiny a další plodiny

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy ²⁾
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Píceiny na OP (píce v seně)	1 664	7 469,56	36 007,82	43 477,38	144 703,65	4,02
Jednoleté pícniny – v seně	252	1 156,44	4 438,14	5 594,58	24 338,86	5,48
Kukuřice na zeleno (na siláž)	14	652,97	384,32	1 037,29	2 097,49	5,46
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	241	503,47	4 053,82	4 557,29	22 241,37	5,49
Víceleté pícniny – v seně	1 599	6 313,12	31 569,68	37 882,80	120 364,79	3,81
z toho: vojtěška	407	1 657,03	7 644,66	9 301,69	32 342,86	4,23
Další plodiny na OP	47	430,82	848,24	1 279,06	552,48	0,65
z toho: květiny a okrasné rostliny	4	4,20	1,24	5,44	1,01	0,81
OP na osivo a sadbu	39	426,08	772,81	1 198,89	528,07	0,68
Půda ladem (součást osevního postupu)	52	191,07	84,13	275,20	0,00	0,00
Další plochy na OP (blíže nezařazeno) *	42	22,17	218,68	240,85	11,16	0,05
Houby	3	0,00	0,04	0,04	6,10	152,50

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Výnos píce je u pícnin uveden v seně.

* mimoprodukční plochy a jiné drobné plochy, které nelze jednoznačně zařadit

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2021 – trvalé travní porosty

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy ²⁾
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Louky a pastviny (píce v seně)	3 948	21 112,96	423 912,11	445 025,07	1 484 102,22	3,50

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Výnos píce je uveden v seně.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Tab. 14 Struktura, produkce a výnos plodin v roce 2021 – trvalé kultury

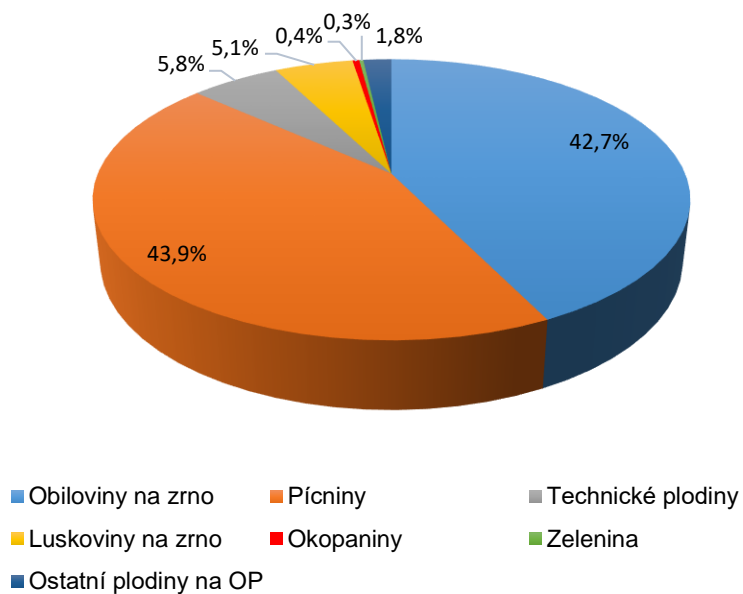
Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologický režim – plocha skutečně produkční ²⁾	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Trvalé kultury³⁾	808	602,04	5 094,72	5 696,76	5 022,23	9 057,26	1,80
Ovocné sady	575	343,96	3 685,1	4 029,37	3 627,35	5 730,72	1,58
Jádrovina a peckoviny	548	310,01	3 079,72	3 389,73	3 034,13	5 357,86	1,77
Jabloně	428	121,26	1 371,07	1 492,33	1 358,24	3 162,26	2,33
Hrušně	226	10,14	303,78	313,92	295,92	373,26	1,26
Meruňky	86	34,89	327,79	362,68	323,52	279,60	0,86
Nektarinky	6	0,00	2,33	2,33	2,18	1,47	0,67
Broskvoně	36	2,39	15,87	18,26	15,66	25,34	1,62
Třešně / višně	190	34,17	378,94	413,11	376,13	379,09	1,01
Švestky	347	107,16	679,94	787,10	662,48	1 136,84	1,72
Bobuloviny	53	12,40	336,41	348,81	325,33	276,76	0,85
Ořechy	76	12,78	105,79	118,57	104,50	75,26	0,72
Ostatní ovoce	35	8,77	163,49	172,26	163,39	20,84	0,13
Vínice	83	203,16	759,41	962,57	759,41	3 277,76	4,32
Chmelnice	4	0,00	10,41	10,41	10,41	8,47	0,81
Další trvalé kultury	211	54,92	639,49	694,41	625,06	40,31	0,06

¹⁾Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾Plocha, na které jsou v daném roce očekávány výnosy.

³⁾ Z důvodu odlišné metodiky se liší údaj za trvalé kultury celkem od údajů vykazovaných pro EUROSTAT

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021; data od 4 673 subjektů

Graf 3 Struktura plodinových skupin na orné půdě dle výměr v ekologickém zemědělství v ČR v roce 2021 (%)

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021, vlastní výpočty ÚZEI

Tab. 15 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2020 a 2021 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2021

Plodiny	2020 (EZ)		2021 (EZ)		Struktura plodin 2021 (%)	Meziroční změna (%)		2021 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	39 818	98 569	42 269	112 347	42,70	13,98	4,19	1 345 835	8 227 107	6,11	3,14	1,37	49,59
Pšenice obecná	12 774	31 657	11 419	30 136	27,01	-4,81	5,73	784 784	4 960 925	6,32	1,46	0,61	50,42
Špalda	5 184	14 474	7 250	20 639	17,15	42,59	-1,02	x	x	x	x	x	x
Ječmen	3 860	8 596	3 972	8 809	9,40	2,48	2,64	326 743	1 749 134	5,35	1,22	0,50	53,00
Žito	2 813	6 611	1 694	4 366	4,01	-33,96	-0,77	25 154	126 581	5,03	6,73	3,45	55,54
Oves	8 711	20 795	10 710	29 303	25,34	40,91	8,65	57 715	194 745	3,37	18,56	15,05	88,27
Tritikále	3 955	10 728	4 571	12 640	10,81	17,82	-1,34	40 856	193 445	4,73	11,19	6,53	65,55
Kukuřice na zrno	1 127	3 464	1 230	4 168	2,91	20,33	35,98	102 438	988 038	9,65	1,20	0,42	51,95
Luskoviny na zrno	4 395	6 041	5 034	8 683	5,09	43,73	6,64	43 080	111 890	2,60	11,68	7,76	72,09
Hrách	2 313	2 908	2 500	4 396	49,66	51,17	7,13	38 527	104 423	2,71	6,49	4,21	68,90
Lupina	450	519	524	913	10,40	75,89	25,81	2 086	2 632	1,26	25,10	34,69	161,72
Okopaniny	376	5 114	428	4 259	0,43	-16,72	-7,22	84 442	4 830 652	x	0,51	0,09	x
Brambory	358	4 953	411	4 064	95,93	-17,95	-7,23	22 824	671 860	29,44	1,80	0,60	48,18
Technické plodiny	4 490	3 677	5 729	4 090	5,79	11,22	-7,07	450 019	1 184 694	x	1,27	0,35	x
Olejniny	2 409	2 799	3 498	3 448	61,06	23,21	-6,00	442 310	1 176 310	2,66	0,79	0,29	47,55
Řepka	318	453	909	825	26,00	81,97	38,49	342 315	1 024 928	2,99	0,27	0,08	81,11
Sója	5	10	66	48	1,89	382,00	-10,58	19 679	51 456	2,61	0,34	0,09	68,40
Hořčice	753	577	866	796	24,77	37,99	6,28	15 274	14 474	0,95	5,67	5,50	105,14
LAKR	1 925	821	2 188	603	38,18	-26,56	-33,82	7 249	6 399	0,88	30,18	9,43	48,31
Kmín	1 247	461	1 481	334	67,70	-27,42	-32,48	3 183	2 648	0,83	46,54	12,62	49,86
Zelenina	280	1 109	256	1 394	0,26	25,62	48,46	11 987	275 318	x	2,14	0,51	x
Pícniny	41 680	126 751	43 477	144 704	43,92	14,16	3,26	495 292	5 146 239	10,39	8,78	2,81	38,68

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny pouze vybrané druhy plodin, které lze srovnat s údaji z ČSÚ za celou ČR.

* Celkový součet kategorie nemusí souhlasit s jednotlivými druhy plodin.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; vlastní výpočty ÚZEI

3 Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách

Na ekologických farmách bylo v roce 2021 chováno téměř 440 tis. BIO zvířat⁴. Jedná se o zvířata, která prošla tzv. nejkratší dobou chovu (pro rostlinnou produkci označováno jako přechodné období) a jsou již chována v ekologickém režimu. V porovnání s předchozím rokem, byl v roce 2021 zaznamenán meziroční nárůst počtu chovaných zvířat, a to o 4,7 % (viz Tab. 16). Zastoupení jednotlivých kategorií hospodářských zvířat je dlouhodobě vyrovnané. Nejčastěji chovaným druhem je skot, který v roce 2021 představoval 63 % všech ekologicky chovaných zvířat. Následoval chov ovcí se 17% podílem. Třetím druhem, jehož zastoupení překročilo 10% podíl z celkového stavu ekologicky chovaných zvířat, byla stejně jako v předchozím roce drůbež (15 %). Koně byly zastoupeny 2,2% podílem a kozy 1,9% podílem. Nejméně chovaným druhem hospodářských zvířat jsou v systému ekologického zemědělství prasata. Jejich zastoupení se dlouhodobě pohybuje pod hranicí 1 % (0,5 % v roce 2021). Počty králíků jsou v systému EZ zanedbatelné.

Dále je v Tab. 16 vyčíslena meziroční změna stavů hospodářských zvířat v jednotlivých kategoriích. V případě skotu došlo k navýšení počtu chovaných zvířat o 3,5 %. Při rozdělení na jednotlivé kategorie dle využití byl zaznamenán vysoký nárůst stavů u jatečného skotu (o 96,2 %). Tento nárůst lze do jisté míry odůvodnit skutečností, že z důvodu probíhající pandemie Covid-19 nebyla zvířata odvážena na jatka a narůstal tak počet zvířat chovaných na farmě. Mírný nárůst byl zaznamenán také u krav bez tržní produkce mléka (o 0,7 %). Naopak ke snížení počtu chovaných zvířat došlo u kategorie ostatní skot⁵ (o 0,7 %) a dojnice (o 0,2 %). Podíl ekologicky chovaných dojnic na celkovém počtu skotu v režimu EZ, v roce 2021 činil 2,6 % a stále výrazně zaostával za podílem celorepublikovým, kde z celkového stavu skotu chovaného v ČR bylo 25,5 % dojnic.

U ekologicky chovaných ovcí pokračoval pokles stavů těchto zvířat započatý v roce 2016. V roce 2021 se jejich počet meziročně snížil o 5,6 %. Také v případě koz došlo proti roku 2020 k 5,6% snížení počtu chovaných zvířat.

Snížení o 6,2 % nastalo v případě ekologicky chovaných prasat. Důvodem je především pokles počtu zvířat zařazených v kategorii „prasata ostatní“, kde několik subjektů upustilo od chovu této kategorie a meziročně tak došlo k poklesu jejich celkového stavu o 78,2 %.

V případě ekologicky chované drůbeže došlo v porovnání s rokem 2020 znovu k nárůstu celkových stavů bio drůbeže (jako tomu bylo i v předchozích letech), a to o 31,4 %. Při rozdělení na jednotlivé kategorie je zřejmé, že nejvíce se na této meziroční změně podílí téměř 73,4% zvýšení počtu chovaných nosnic. Tento nárůst následuje po redukci počtu kusů nosnic v roce 2020 způsobené výskytem salmonelózy a probíhající rekonstrukcí hal pro ustájení zvířat u významného producenta konzumních vajec.

Ekologičtí včelaři chovali v roce 2021 celkem 451 včelstev, což je o 29,4 % méně než v roce předchozím. Pokles včelstev je způsoben výskytem onemocnění varroáza u významného chovatele včel.

Při porovnání počtů zvířat registrovaných v systému ekologického zemědělství s celkovým počtem hospodářských zvířat chovaných na území ČR, je nejvyšším podílem zastoupen chov ovcí (41,3 %) a koz (32,8 %). Následuje chov koní s 29,4% podílem ekologicky chovaných zvířat. Chov bio

⁴ Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel a ryb).

⁵ Zahnuje telata určená do chovu a jako zástav, býčky, jalovičky a plemenné býky.

skotu se na celkových stavech skotu podílí 19,8 %, přičemž podíl ekologicky chovaných dojnic činí pouze 2 % jejich celkového počtu. Zanedbatelné jsou podíly ekologicky chovaných prasat a drůbeže, které se v dlouhodobém průměru pohybují okolo hodnoty 0,2 %.

Tab. 16 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2020 a 2021

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Meziroční změna počtu BIO zvířat 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Zvířata celkem¹⁾	3 672	419 995	439 921	4,7
Skot (celkem)²⁾	2 976	268 831	278 346	3,5
Dojnice	149	7 292	7 276	-0,2
KBTPM	2 728	122 886	123 734	0,7
Skot na porážku	1 256	10 001	19 622	96,2
Ostatní skot	2 875	128 652	127 714	-0,7
Ovce (celkem)	1 026	80 116	75 600	-5,6
Ovce – chovné samice	1 016	55 905	53 541	-4,2
Ostatní ovce	841	24 211	22 059	-8,9
Kozy (celkem)	365	8 837	8 342	-5,6
Kozy – chovné samice	360	6 651	6 227	-6,4
Ostatní kozy	228	2 186	2 115	-3,2
Prasata (celkem)	37	2 193	2 058	-6,2
Výkrmová prasata	26	1 615	1 751	8,4
Chovné prasnice	31	247	235	-4,9
Ostatní prasata	23	331	72	-78,2
Drůbež (celkem)	53	50 079	65 815	31,4
Brojleři	12	29 912	32 437	8,4
Nosnice	42	17 551	30 427	73,4
Ostatní (krůty, kachny, husy)	16	2 616	2 951	12,8
Králíci	1	16	2	-87,5
Koně (včetně poníků a oslů)	1 044	9 923	9 758	-1,7
Včely (počet rojů)	5	639	451	-29,4

¹⁾Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel).

²⁾ Do kategorie „Skot“ jsou zařazeni na základě metodiky Eurostatu také bizoni, buvoli, pratuři a zubři.

Pozn.: Vzhledem k vysoké variabilitě získaných údajů v jednotlivých letech, nejsou v tabulce uvedeny počty ekologicky chovaných ryb.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů BIO zvířat, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v nejkratší době chovu, nezapočítávají se však zvířata konvenční. Ze srovnání všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 2,6 % skotu, 3,0 % ovcí, 4,5 % koz, 0,8 % prasat a 5,9 % koní nebylo v roce 2021 chováno plně v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2021 chováno téměř 383 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 17), což představuje téměř 250 tis. VDJ. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 74,6 % (resp. 90,6 % při přepočtu na VDJ). Zatížení travních porostů⁶ se v EZ při výměře 445 025,1 ha TTP⁷ v roce 2021 pohybovalo okolo hodnoty 0,56 VDJ/ha.

Tab. 17 Počet zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2020 a 2021

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2021/20 (%)
	2021	2020	2021	
Skot celkem	3 135	278 273	285 655	2,7
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 363	57 800	58 394	1,0
Skot ve věku nad 6 měsíc do 24 měsíců	2 714	56 505	60 800	7,6
Skot ve věku nad 24 měsíců	3 031	163 968	166 461	1,5
Ovce celkem	1 083	82 452	77 974	-5,4
Kozy celkem	390	9 571	8 733	-8,8
Koně celkem	1 122	10 500	10 372	-1,2
Přežvýkavci a koně	x	380 796	382 734	0,5
Prasata celkem	39	2 260	2 074	-8,2

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

Součástí každoročního dotazníkového šetření na ekologických farmách je také sběr a vyhodnocování dat týkajících se živočišné produkce pocházející z ekologických chovů zvířat. V Tab. 18 jsou shrnuty získané údaje o živočišné produkci, a to včetně prodeje živých zvířat, která pochází z chovů zapojených v systému ekologického zemědělství. Jedná se o produkci, kterou je možno certifikovat, a kterou farmář plánuje prodat v daném roce ať už pod značkou BIO nebo jako konvenční produkt. Cílem je získat přehled o reálné bioprodukci z ekofarem (tj. produkci, která může být prodána v bio kvalitě) a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Předpokládaná produkce masa vzrostla o 8,8 % proti roku 2020 a činila 8 918 tun. Nejvyšší podíl na objemu vyprodukovaného bio masa zaujímá dlouhodobě maso hovězí. V roce 2021 to bylo více než 92 %, přičemž meziročně došlo k navýšení jeho produkce o 10,5 %. K navýšení odhadované produkce došlo také v případě vepřového (o 14,8 %) a drůbežního (o 2,9 %) masa. V porovnání s hovězím masem je podíl masa pocházejícího z těchto druhů hospodářských zvířat v podstatě zanedbatelný. Podíl vepřového masa činil 2,1 % z celkové předpokládané produkce a podíl masa drůbežního 2,2 %. Naopak výraznější pokles byl zaznamenán v případě skopového (o 22,4 %) a kozího masa (o 23,6 %), což koresponduje se snížením stavů chovaných zvířat. Vliv měla také probíhající pandemie Covid-19,

⁶ Počet VDJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu. VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, příloha. č. 3. Jedná se o zjednodušený přepočet, kdy není brán v úvahu rozdílný věk chovaných ovcí a koz.

⁷ Údaj ze Statistického šetření na ekologických farmách ÚZEI za rok 2021

během které nebyla zvířata odvážena na jatka. Podíl skopového masa činil 3,3 % a masa kozího 0,2 % z celkové produkce masa.

Vedle produkce masa je dlouhodobě sledován také prodej živých zvířat, a to jak zástavových (telata, jehňata), tak i těch určených do chovu. V plánu prodeje zástavu byl v roce 2021 zaznamenán mírný pokles. V případě zástavových telat došlo k meziročnímu poklesu o 0,2 %. U plánovaného prodeje jehňat do zástavu byla zachována klesající tendence předchozích let (pokles o 4,6 %). Počty zvířat, která ekologičtí farmáři plánovali v roce 2021 prodat za účelem dalšího chovu, převážně vzrostly. Nejvíce se zvýšily předpokládané počty chovných koz (o 59,5 %), dále také počty skotu (o 50,8 %), ovcí (o 27,8 %), drůbeže (o 16,9 %) a koní (o 13,7 %). Snížení prodeje zvířat zařazených v této kategorii v roce 2021 naopak předpokládali pouze chovatelé prasat (pokles o 16,9 %).

V rámci živočišné výroby je vedle produkce masa a počtů živých zvířat, sledována také mléčná produkce, která se pro přehlednost dělí do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé, směřující přímo do mlékáren k dalšímu zpracování, dále mléko upravené, vhodné k přímé spotřebě a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie, jsou označeny jako „další mléčná produkce“ a jsou zde zahrnuty např. kysané mléčné výrobky, máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2021 došlo k mírnému navýšení produkce kravského mléka čerstvého (o 1 %), naopak u kravského mléka upraveného byl zaznamenán pokles (o 5,1 %). Meziročně došlo k výraznému navýšení produkce čerstvého ovčího mléka (o 207,5 %). Naopak v případě upraveného ovčího mléka byl zaznamenán 88,4% pokles. Došlo tedy ke změně v uplatnění ovčího mléka, způsobeného ztrátou odběratele u významného producenta této komodity. K obdobné situaci došlo i v případě kozího mléka. Tam byl zaznamenán 25% nárůst produkce čerstvého kozího mléka a pokles u upraveného kozího mléka (o 20,6 %). V roce 2021 došlo ke snížení plánované produkce sýra kravského, ovčího i kozího. Tento pokles je zapříčiněn nižší plánovanou produkcí u několika producentů sýra. V kategorii další mléčná produkce došlo ke snížení plánované produkce u kysaných mléčných výrobků (o 19 %) a smetany (o 18,7 %), což je pravděpodobně způsobeno ukončením výroby těchto produktů u několika větších producentů, kteří se na ně zaměřili v předchozím období. Částečně lze tuto změnu odůvodnit také sníženou ochotou některých větších výrobců k poskytnutí požadovaných informací v dotazníkovém šetření. Naopak produkce tvarohu meziročně vzrostla o 47,7 %. Tuto skutečnost lze do jisté míry vysvětlit navýšením plánované produkce tvarohu u několika farem, ale také novými producenty tvarohu. Obdobná situace nastala i v případě másla (nárůst o 34,7 %).

Po více než 20% poklesu produkce konzumních vajec, ke kterému došlo v roce 2020 v návaznosti na již zmíněný výskyt salmonelózy a obnovu hal pro chov nosnic u jednoho z podniků, nastal v roce 2021 nárůst jejich produkce o 44 %. Nárůst odhadované produkce byl zaznamenán také v případě medu. Přesto, že v roce 2021 poklesl počet včelstev z důvodu výskytu onemocnění varroáza, došlo zároveň v porovnání s rokem 2020, kdy nebylo příznivé počasí pro produkci medu, k jejímu navýšení o 22,4 %.

Tab. 18 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2020 a 2021

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna (%)
		2021	2020	2021	
Maso¹⁾					
Hovězí	1 000 kg	2 130	7 441,16	8 224,31	10,5
Skopové	1 000 kg	617	378,98	294,13	-22,4
Kozí	1 000 kg	129	26,08	19,92	-23,6
Vepřové	1 000 kg	31	159,52	183,14	14,8
Drůbeží	1 000 kg	24	190,83	196,30	2,9
Živá zvířata - prodej jako zástav²⁾ nebo na chov					
Zástav – telata	kusy	1 944	64 532	64 398	-0,2
Zástav – ovce	kusy	312	11 402	10 882	-4,6
Chov – skot	kusy	380	4 964	7 486	50,8
Chov – ovce	kusy	111	1 766	2 257	27,8
Chov – kozy	kusy	54	536	855	59,5
Chov – prasata	kusy	4	65	54	-16,9
Chov – drůbež	kusy	1	77	90	16,9
Chov – koně	kusy	19	73	83	13,7
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	101	32 034,69	32 360,66	1,0
- ovčí	1 000 l	8	11,49	35,33	207,5
- kozí	1 000 l	33	120,73	150,97	25,0
Upravené mléko - kravské	1 000 l	16	224,61	213,05	-5,1
- ovčí	1 000 l	3	28,50	3,30	-88,4
- kozí	1 000 l	7	101,70	80,73	-20,6
Sýr - kravský	1 000 kg	26	62,26	38,12	-38,8
- ovčí	1 000 kg	9	18,26	9,53	-47,8
- kozí	1 000 kg	24	44,27	40,48	-8,6
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	28	110,72	89,65	-19,0
Tvaroh	1 000 kg	28	35,93	53,07	47,7
Máslo	1 000 kg	11	3,38	4,55	34,7
Smetana	1 000 l	6	3,62	2,94	-18,7
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	41	231,58	333,38	44,0
Med	1 000 kg	2	3,35	4,10	22,4

¹⁾ Králíčí maso je produkováno ve velmi nízkých hodnotách (v roce 2020 to bylo 24 kg, v roce 2021 bez produkce).

²⁾ Pro zvýšení přehlednosti výsledků sběru dat o živočišné produkci z ekologických farem nejsou již od roku 2019 zvířata z kategorie „Zástav – telata“ a „Zástav – ovce“ převáděna na hmotnost produkce v mase a následně zahrnována také v kategorii „Maso“. Zástav je již uveden pouze v kategorii „Živá zvířata – prodej jako zástav nebo chov“.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

4 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Dle zákona o EZ⁸ musí každý zájemce, který hodlá podnikat v ekologickém zemědělství, podat žádost o registraci na MZe. Registrace rozlišuje následující kategorie subjektů:

- ekologický zemědělec,
- výrobce biopotravin (zpracovatel bioproduktů),
- osoba uvádějící biopotravinu nebo bioprodukty do oběhu (tj. obchodník, dovozce, vývozce),
- výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv,
- výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu (osiv),
- ekologický chovatel včel (není zahrnován do ekozemědělců, jelikož nemusí mít vlastní zemědělskou půdu),
- jiná povaha činnosti (např. ekologický pěstitel hub, ekologický chovatel ryb, ekologický sběrač volně rostoucích rostlin).

V rámci distributorů jsou sledovány počty dovozců a vývozců ze/do třetích zemí (tj. zemí mimo EU). Celkový počet subjektů⁹ v jednotlivých kategoriích ke konci let 2020 a 2021 uvádí Tab. 19.

Tab. 19 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2020 a 2021

Ekologické subjekty podle typu činnosti ¹⁾	Počet subjektů		Meziroční změna 2021/20	
	2020	2021	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 665	4 794	129	2,8
Výrobce biopotravin	865	944	79	9,1
Distributor	1 031	1 131	100	9,7
• z toho: Dovozece ze 3. zemí	324	359	35	10,8
• z toho: Vývozce ze 3. zemí	159	163	4	2,5
Výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv	71	77	6	8,5
Výrobce nebo dodavatel eko. rozmnož. materiálu	76	80	4	5,3
Ekologický chovatel včel	9	10	1	11,1
Ekologický chovatel ryb	15	16	1	6,7

¹⁾ V REP dále existuje kategorie ekologický pěstitel hub, ekologický sběrač volně rostoucích rostlin a kategorie ostatní.

Zdroj: REP, vlastní výpočty ÚZEI

Je třeba zdůraznit, že jednotlivé subjekty mohou mít více ekofaremy/provozoven. Např. mezi ekologickými zemědělci je registrován podnik BIO VEJCE s.r.o. obhospodařující 3 samostatné ekofarmy. Současně působí řada subjektů ve více kategoriích, kdy výrobce biopotravin je současně distributorem nebo výrobcem a dodavatelem ekolog. krmiv apod. Dle těchto informací bylo k 31. 12. 2021 v systému EZ registrováno celkem 6 014 ekologických podnikatelů (subjektů), což

⁸ Dne 1. 1. 2012 nabyl účinnosti zákon č. 344/2011, kterým se mění dosavadní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

⁹ Subjekt je započítán pouze 1x na základě IČ nebo rodného čísla

představuje meziroční nárůst o 207 subjektů, resp. o 3,6 %. V roce 2020 byl naopak zaznamenán meziroční pokles o 11 subjektů, resp. 0,2 %.

K 31. 12. 2021 bylo v EZ registrováno 4 794 ekologických zemědělců, z nichž 176 (3,7 %) ekofarem mělo registraci současně i na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně vzrostl o 2,8 %. Během roku 2021 ukončilo svoji činnost 146 ekologických zemědělců, naopak 275 subjektů se nově registrovalo.

V kategorii výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2021 registrováno 944 subjektů. Meziročně jde o navýšení o 9,1 % (v roce 2020 o 4,7 %, v roce 2019 o 10,4 %). Pro lepší představu o struktuře výrobců biopotravin jsou v Tab. 20 uvedeny počty subjektů, které v roce 2021 prováděly danou výrobní činnost. Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování (za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin). Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2021 vzrostl na 1 131 subjektů, což představuje meziroční nárůst o 9,7 %. Zvýšil se i počet dovozců ze/do 3. zemí (o 10,8 %) a vývozců ze/do 3. zemí (o 2,5 %). V obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), ty se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusejí registrovat, pokud pouze prodávají již zabalené a označené bioprodukty konečným spotřebitelům

Bližší informace o výrobcích a distributorech budou uvedeny ve Zprávě o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2021 (předpokládané zveřejnění duben 2023).

Tab. 20 Registrovaní výrobci biopotravin s danou ekonomickou aktivitou (výrobní činností) v roce 2021

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)	Počet výrobců ¹⁾
		2021
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	217
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	23
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	242
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	107
10.5	Výroba mléčných výrobků	136
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	142
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	88
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	322
11.0	Nápoje	176

¹⁾ Počet výrobců nápojů se liší od údajů poskytovaných pro Eurostat, kde nejsou započítány subjekty vyrábějící víno z vlastní produkce hroznů.

Zdroj: REP, vlastní výpočty ÚZEI

5 Další informace o ekologických farmách

V rámci první části dotazníku byly zjišťovány kromě základních statistických údajů také dodatečné informace významné z pohledu politiky MZe týkající se ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek v předchozím roce a ověření zvýšené potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě.

5.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2020)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření byly dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2021 na výsledek hospodaření v roce 2020), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 673 respondentů, jich 95,8 % (4 476 subjektů) uzavřelo hospodaření v roce 2020 se ziskem, 1,2 % subjektů realizovalo ztrátu (58 subjektů) a zbylá 3,0 % údaj nevedla z důvodů, že farma v daném roce ještě neexistovala (začínající zemědělci, 139 subjektů).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2020), jedná se o 4 534 ekofarem (viz Tab. 21), z nichž 98,7 % (tj. 4 476 subjektů) uvedlo, že v roce 2020 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 1,3 % podniků (58 subjektů) a lze konstatovat, že od roku 2014, kdy byl stav 2,1 %, docházelo k nárůstu podílu ztrátových subjektů až do roku 2018, kdy byl stav 2,5 %. Do značné míry je však tento nárůst ovlivněn počtem nových subjektů, které v prvním roce hospodaření zpravidla vykazují ztrátu.

V rámci ekofarem se záporným HV byly zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké (rozpětí od 0,02 ha až po 673,5 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 21). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy bez půdy, kdy ztrátu vykazalo více než 18 % podniků. Nejnižší podíl ztrátových podniků byl u subjektů obhospodařujících ornou půdu společně s trvalými travními porosty.

Tab. 21 Počet a podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v roce 2020

Užití půdy	Počet ekofarem	HV pozitivní	HV negativní	HV nevedli	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2019	2020
OP vč. zeleniny	210	208	2	0	98,5	99,0
TTP	1 850	1 829	21	0	98,8	98,9
Trvalá kultura	146	142	4	0	96,0	97,3
OP + TTP	1 546	1 534	12	0	98,8	99,2
OP + Trvalé kultura	97	96	1	0	96,6	99,0
TTP + Trvalá kultura	297	290	7	0	97,4	97,6
OP + TTP + Trvalá kultura	366	359	7	0	98,1	98,1
Bez půdy ¹⁾	22	18	4	0	100,0	81,8
Celkem	4 534	4 476	58	0	98,5	98,7

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2020 zahrnuty subjekty mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, dále pak farmy, které v roce 2021 ukončily činnost.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021; data od 4 534 subjektů za rok 2020.

5.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2020)

Obdobně, jako u dotazu na hospodářský výsledek, byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2020 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 4 534 subjektů)¹⁰.

V roce 2020 pracovalo na ekologických farmách, bez ohledu na počet odpracovaných hodin, celkem 9 854 osob, z toho 83,1 % na plný úvazek, 9,1 % na částečný úvazek a 7,8 %¹¹ tvořili sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadla více než třetina na rodinné členy (3 664 osob), z nichž 79,6 % pracovalo na plný úvazek, 17,6 % na částečný úvazek a 2,8 % jako sezonní a příležitostní pracovníci (viz Tab. 22).

Meziročně došlo v roce 2020 k nárůstu podílu sezónních pracovníků na 7,8 % (nárůst o 8,4 %), stejně tak i u rodinných členů v rámci sezonních pracovníků, kde došlo k procentuálnímu zvýšení na 13,5 %. (nárůst o 18,2 %). Ke zvýšení počtu došlo také u pracovníků na částečný úvazek (nárůst o 1,8 %) a rodinných členů na částečný úvazek (nárůst o 10,4 %). Naopak u kategorie pracovníci na plný úvazek se počet pracovníků snížil (pokles o 2,5 %). Kategorie rodinní členové na plný úvazek se oproti roku 2019 také snížila, a to na 35,6 % (pokles o 6,7 %).

Celkově počet pracovních sil v roce 2020, v přepočtu na plně zaměstnané¹², činil 8 705 pracovníků. Počet ekofarem meziročně klesl o 2,5 %. V porovnání s předchozím rokem došlo ke stagnaci ukazatele počtu pracovníků na jednu ekofarmu (1,92 AWU/ekofarma).

Z pohledu zaměstnanosti při srovnání počtu pracovníků v ekologickém zemědělství a zemědělství jako celku připadlo dle tohoto šetření na 100 ha z. p. 1,60 pracovníka v EZ, v zemědělství celkově pak 2,6 Integrované šetření v zemědělství 2020)¹³. Jinými slovy, na jednoho pracovníka v EZ v roce 2020 připadlo v průměru 62 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo okolo 38 ha z. p.¹⁴. Z dlouhodobého vývoje je patrný pokles zaměstnanosti v EZ, což je dáno snížením počtu pracovníků na 100 ha z původních 2,08 AWU v roce 2010. Stejný trend lze sledovat v zemědělství jako celku (resp. konvenci).

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou travních porostů. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarem (např. u ekofarem s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2020 na 1 pracovníka jen 27,9 ha, u ekofarem s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p., šlo již o 88,3 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starost okolo 95,6 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofarem s chovem skotu na trvalých travních porostech (1,6 AWU/100 ha z. p.), nejvyšší u pěstování trvalých kultur (pouhých 3,7 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou lišit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2020 uvedena ve výši 1,86 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,48 AWU pro konvenci.

¹⁰ Jedná se o subjekty zahrnuté v šetření, které byly registrovány do roku 2020 u příslušné Kontrolní organizace.

¹¹ Z důvodů zaokrouhlování netvoří suma jednotlivých kategorií 100 %.

¹² Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

¹³ ČSÚ: Integrované šetření v zemědělství 2020. Dostupné na [Integrované šetření v zemědělství - analytické vyhodnocení - 2020 | ČSÚ \(czso.cz\)](https://www.czso.cz/).

¹⁴ Výpočet ÚZEI na základě Integrovaného šetření v zemědělství 2020.

Tab. 22 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2019 a 2020

Ukazatel	2019		2020		Meziroční změna 2020/2019
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 391	84,0	8 185	83,1	-2,5
<i>z toho rodinných členů</i>	3 126	37,3	2 915	35,6	-6,7
Pracovníci na částečný úvazek	882	8,8	898	9,1	1,8
<i>z toho rodinných členů</i>	584	66,2	645	71,8	10,4
Sezónní a příležitostní pracovníci	711	7,1	771	7,8	8,4
<i>z toho rodinných členů</i>	88	12,4	104	13,5	18,2
Pracovníci celkem	9 984	100,0	9 854	100,0	-1,3
<i>z toho rodinných členů</i>	3 798	38,0	3 664	37,2	-3,5
Přepočet na AWU¹⁾	8 841	x	8 705	x	-1,5
Počet farem ²⁾	4 650	x	4 534	x	-2,5
AWU / ekofarma	1,90	x	1,92	x	1,0
AWU / 100 ha z. p.	1,63	x	1,60	x	-1,9
100 ha z. p. / AWU	61	x	62	x	2,0

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2020 již hospodařily ekologicky a vyplnily dotazník pro rok 2021

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

Část II. Prodej a užití produkce ekofarem v roce 2020

Cílem druhé části zprávy je poskytnout informace o způsobech uplatnění rostlinné a živočišné produkce vyprodukované na ekofarmách v roce 2020. Součástí analýzy je určení rozsahu prodeje bioproduktů na konvenčním trhu, rozsahu zpracování bioproduktů na ekofarmách a významu přímého prodeje z ekofarem (tzv. prodeje ze dvora). Všechny tyto údaje jsou zjišťovány zpětně z důvodu jejich reálnosti (tj. v průběhu roku 2021 byly sbírány údaje za rok 2020).

Jelikož se druhá část zprávy věnuje analýze způsobů uplatnění bioprodukce vyprodukované v roce 2020, jsou níže prezentované údaje založeny na dotazníku, který vyplňovaly pouze ekofarmy, které již mohly v daném roce (2020) prodávat alespoň část své produkce jako bioprodukt s certifikátem. Prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po uplynutí tzv. přechodného období¹⁵. Z tohoto důvodu z celkového počtu 4 673 respondentů odpovídalo na následující otázky pouze 4 092 ekofarem (tj. farem, které odpověděly kladně na otázku týkající se realizování nějaké rostlinné nebo živočišné produkce, kterou bylo možné prodat již s certifikátem).

6 Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2020)

V rámci analýzy způsobů uplatnění produkce je zjišťován zpětně objem celkové skutečné bioprodukce a podíl prodaného množství v třídění na prodej na domácím trhu (tedy v ČR) a export a dále prodej v bio kvalitě s certifikátem nebo na konvenčním trhu. Navíc je zjišťováno, jakým způsobem byla uplatněna neprodaná produkce, tzv. jiné užití zahrnující spotřebu na farmě ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo faremní zpracování či vlastní spotřebu zemědělce, příp. další užití jako např. neprodaný objem produkce na skladě.

Je třeba zdůraznit, že těchto 4 092 ekofarem „mohlo“ prodat nějakou svoji produkci jako bioprodukt, ale neznamená to, že ji skutečně v bio kvalitě nakonec prodaly (tzn., že produkce mohla být prodána jako konvenční produkt, zkrmena nebo jinak spotřebována zemědělcem nebo je stále na skladě). Po vyhodnocení získaných údajů a srovnání uvedeného skutečného objemu rostlinné a živočišné produkce v roce 2020 a plánovaného objemu na daný rok¹⁶ jsou patrné určité rozdíly, které jsou dány zejména následujícími důvody:

- plánovaná produkce na daný rok je zjišťována při inspekci na farmě během daného roku, jedná se tedy o odhad zemědělce, který se může lišit od skutečnosti (např. odlišná reálná produkce plodin dle vývoje počasí, výskytu škůdců, úhyn zvířat plánovaných k prodeji nebo jejich ponechání na farmě, odlišné přírůstky, doживost, změny stavu chovaných zvířat apod.),
- údaje vyplňují odlišné ekofarmy – pokud farma ukončí činnost v EZ, pak je vyplněna její plánovaná produkce, avšak již chybí údaj o její skutečné produkci zjišťovaný zpětně následující rok; naopak farma, které v průběhu roku skončilo přechodné období, často nevyplní plán produkce, ale uvede následně skutečný objem produkce,

¹⁵ Výjimkou jsou situace, kdy je farma předána v rámci rodiny (např. z otce na syna) nebo prodána jiné ekofarmě a pak lze samozřejmě prodej bioproduktů realizovat ihned bez přechodného období.

¹⁶ Plánovaný objem produkce daného roku (2019) je objem produkce zjišťovaný již během daného roku (2019) pro účely dodání dat pro Eurostat, zatímco reálný objem produkce včetně zjišťování způsobů uplatnění této produkce je zjišťován zpětně v následujícím roce (2020) pro národní účely.

- zpřesňování metodiky pro sběr dat (např. specifikace jednotek, uvádění živé, resp. přepočtené jatečné hmotnosti dle koeficientů výtěžnosti, pravidla zahrnování např. prodávaných živých zvířat mimo produkci masa či produkce mléka spotřebovaného ke krmení telat apod.),
- neuvedení všech údajů z důvodu dostupnosti informací pouze o realizaci produkce v bio kvalitě a již nikoli o způsobu užití zbylého objemu produkce,
- chyby, které se mohou vzhledem k objemu zjišťovaných informací ve sběru dat vyskytnout (a to jak v datech o plánované produkci, tak v datech o reálné produkci).

6.1 Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem

Ze získaných dat je patrné, že mezi plánovanou a skutečnou produkcí jsou u některých plodin výrazné rozdíly (viz Tab. 23). Srovnáván je plán bioprodukce na rok 2020 se skutečnou produkcí v daném roce, avšak bez produkce z přechodného období, která není v plánu odhadována. Z kapacitních důvodů nelze ze strany ÚZEL provádět ověřování správnosti všech údajů, je však možné okomentovat hlavní příčiny rozdílů.

Obecně je důvodem větších rozdílů plánované a reálné produkce např. časté nadhodnocování plánované produkce zemědělcem, významný vliv má také průběh počasí, aktuální zaplevelení polí a nutnost zaorání ploch nebo ukončení zemědělské činnosti u některých významných pěstitelů.

Rozdíl plánovaného a reálného objemu produkce

V rámci obilovin klesla celková reálná produkce vůči plánu za rok 2020 např. u pohanky (o 43 %), ječmene (o 18 %) a špaldy (o 9 %), viz Tab. 23. Příčinou nižší produkce pohanky oproti plánu je zaorání na zelené hnojení u několika pěstitelů této plodiny. Naopak nejvyšší nárůst produkce vůči plánu byl zaznamenán u kukuřice na zrno, a to o 38 %, ovsa (o 17 %) a prosa (o 12 %). Z důvodu nepříznivého počasí byla zaznamenána nižší produkce o 42 % oproti původním plánům u olejnin. Dále také u aromatických rostlin a koření (o 35 %), brambor (o 28 %) a u luskovin na zrno (o 9 %). Naopak nárůst produkce vůči plánu byl zaznamenán u osiva a sadby, a to o 33 %.

U zeleniny vzhledem k nižšímu počtu pěstitelů je objem plánované či reálné produkce velmi závislý na dodaných datech a situaci jednotlivých ekofarem. Množství produkce se může měnit v souvislosti s ukončením činnosti zásadních pěstitelů nebo z důvodu nízké úrody v daném roce. Velcí pěstitelé často významně ovlivní nárůst nebo snížení produkce v rámci jednotlivých kategorií zeleniny, případně zeleniny jako celku. V případě luskovin na zeleno byla reálná produkce o 284 % vyšší než původní plán, a to z důvodu podhodnocení plánu jedním z pěstitelů této plodiny.

Reálná produkce ovoce poklesla o 10 %, nejvíce u hrušek (o 41 %) a bobulovin (o 29 %). Důvodem byly nadhodnocené plány a pak následná neúroda např. z důvodu jarních mrazíků. Část drobných pěstitelů uplatnění produkce nevyplňuje z důvodu, že se jedná o vlastní spotřebu majitelem sadu, kdy zemědělec nedokáže odhadnout sklizené množství. Velká část pěstitelů ovoce uplatnění produkce neuvedla patrně právě z důvodu nepříznivého počasí, které způsobilo ztráty na produkci. U hroznů množství reálné produkce pokleslo vůči plánu o 12 %.

Podíl uplatnění na domácím trhu a na export

Z pohledu exportu bylo podobně jako v minulých letech 33 % produkce obilovin z EZ vyvezeno do zahraničí (viz Tab. 23). Nejvíce produkce bylo vyvezeno u prosa (95 %), kukuřice na zrno (76 %)

a špaldy (41 %). Vysoký podíl exportu byl zaznamenán také u cibule (75 %) a u brambor (67 %). Naopak 100% uplatnění na domácím trhu měla košťálová a listová zelenina, luskoviny na zeleno (zelenina) a hrozny. Dále se na domácím trhu hojně uplatnily hrušky (99 %), peckoviny (99 %), aromatické rostliny a koření (95 %), osivo/sadba (94 %), plodová zelenina (88 %) a jablka (75 %). Z obilovin to byla zejména pohanka (86 %), ječmen (84 %), tritikále (81 %) a žito (77 %).

Prodej produkce jako bio nebo konvenčního produktu

Z obilovin se prodala veškerá produkce prosa jako bio. Dále se v kvalitě bio prodával v hojně míře oves (91 %), špalda (90 %), tritikále (80 %) a žito (79 %). V kvalitě bio se dařilo prodávat velkou část zeleniny (87 %), osiva/sadby (82 %) a luskovin na zrno (79 %). Z ovoce se v kvalitě bio prodávala nejvíce jablka (64 %) a hrušky (43 %). Naopak jako konvenční produkt byly nejvíce uplatněny peckoviny (81 %), bobuloviny (77 %) a plodová zelenina (62 %).

Uplatnění produkce dle kategorií plodin

Obiloviny

Z celkového množství 98 581 tun vyprodukovaných obilovin bylo 76 % prodáno (74,4 tis. tun), a to z 81 % v bio kvalitě. Na domácím trhu bylo uplatněno 67 % obilovin a 33 % bylo exportováno (viz Graf 4). Podíl neprodané produkce (tedy zkrmené nebo využité jiným způsobem) činil u obilovin 24 % objemu, z toho zhruba 59 % bylo spotřebováno jako krmivo. Stejně jako v předchozích letech mělo z obilovin nejnižší podíl v rámci prodeje tritikále (44 %) z důvodu jeho vysokého uplatnění již přímo na farmě jako krmivo. Dle počtu farem i množství produkce byly stejně jako v minulých letech nejčastěji pěstovanými obilovinami pšenice a oves, které tvořily 57 % produkce obilovin v EZ v roce 2020.

Luskoviny

U luskovin na zrno bylo vyprodukováno v roce 2020 celkem 5 501 tun. Prodáno bylo 80 % produkce a 20 % bylo uplatněno jiným způsobem. Část neprodaného objemu (64 %) byla využita zejména jako krmivo. Na domácím trhu bylo uplatněno 51 % produkce. Podíl prodeje v biokvalitě činil 79 %.

Brambory

Z celkové produkce brambor (3 588 tun) bylo prodáno 83 % a 17 % bylo využito jiným způsobem. U brambor došlo k opětovnému snížení uplatnění na domácím trhu na 33 % (v roce 2019 to bylo 38 %) a dařilo se je poměrně dobře uplatnit jako bioprodukt (75 %). Pokud byly brambory prodány jako bio, pak 11 % této produkce přímo v ČR. Pokud nebyly brambory prodávány na trhu, pak značná část byla využita pro vlastní spotřebu zemědělce nebo jako krmivo.

Olejniny

Produkce olejin v roce 2020 dosáhla 1 625 tun a téměř veškerá tato produkce byla prodána (99 %). Z tohoto množství se 56 % uplatnilo na trhu v ČR a 44 % šlo na export. Z hlediska kvality došlo k poklesu produkce, která se prodala v kvalitě bio (z 89 % produkce v roce 2019 na 75 % v roce 2020). Zbylých 25 % produkce bylo prodáno jako produkt konvenční.

LAKR

V roce 2020 se vyprodukovalo celkem 536 tun LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny), které byly z 92 % prodány a dalších 8 % bylo uplatněno jiným způsobem. Většina produkce (95 %) se uplatnila na českém trhu. V kvalitě bio se prodalo 67 % produkce a zbylých 33 % produkce jako produkt konvenční.

Zelenina

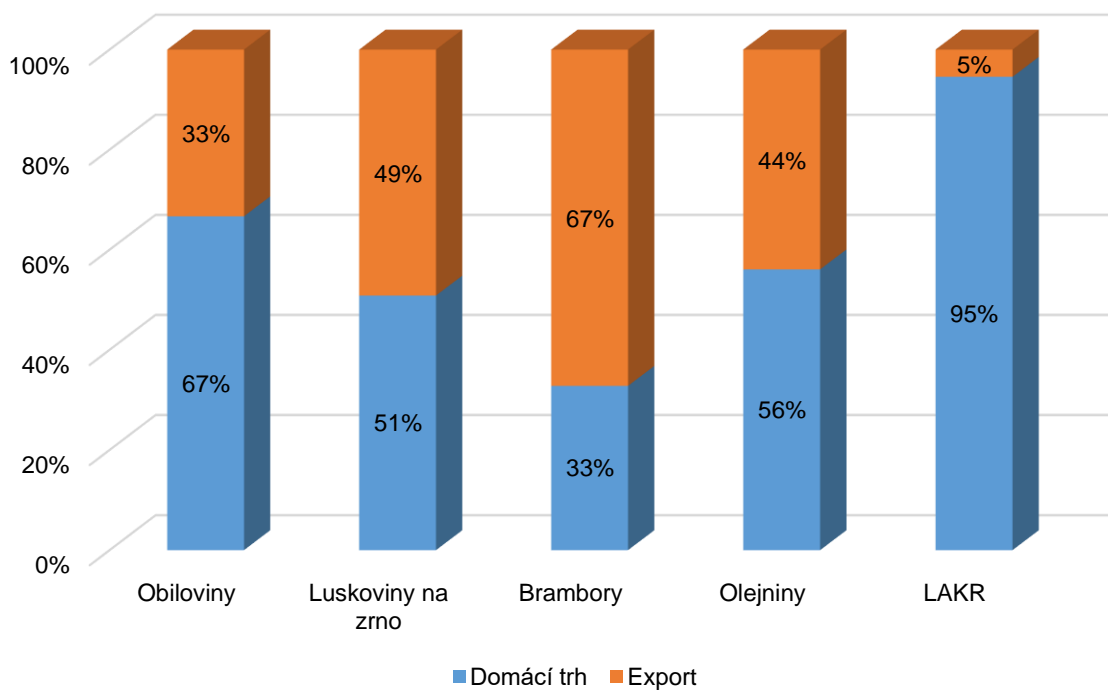
V případě zeleniny (celkový údaj není uveden v Tab. 23) činila celková produkce v roce 2020 1 435 tun a byla z 96 % prodána a 4 % bylo využito jinak (např. 44 % využito pro vlastní spotřebu podniku a 53 % bylo zpracováno na farmě). Na domácím trhu se uplatnilo 69 % z celkové produkce zeleniny a 31 % bylo exportováno do zahraničí. Většina produkce (87 %) se prodala v kvalitě bio a 13 % se prodalo jako produkt konvenční. V roce 2020 byla veškerá produkce košťálové a listové zeleniny prodána na domácím trhu. Plodová zelenina se na domácím trhu uplatnila z 88 %. Velká část kořenové zeleniny vyprodukované v ČR (63 %) byla uplatněna na domácím trhu (nejčastěji se jednalo o mrkev). Více než polovina (62 %) plodové zeleniny se uplatnila jako konvenční produkt. Převážná část vyprodukované a prodané kořenové (97 %), listové (87 %) a košťálové zeleniny (62 %) byla na trh uváděna v kvalitě bio.

Ovoce

U sledovaných druhů/skupin ovoce (jablka, hrušky, peckoviny, bobuloviny) byla celková produkce 5 303 tun (celkový údaj není uveden v Tab. 23), z toho 83 % produkce bylo prodáno a 17 % bylo využito jinak (u ovocných sadů se jednalo nejčastěji o vlastní spotřebu a zpracování na farmě). Na domácím trhu bylo prodáno 82 % produkce uvedeného ovoce, zbylých 18 % bylo exportováno. Největší objem exportu bioprodukce byl zaznamenán u bobulovin (37 %) a jablek (25 %). V kvalitě bio se nejvíce uplatnily jablka (64 %) a hrušky (43 %). U bobulovin činil podíl prodeje 77 %, zbytek připadl na faremní zpracování a vlastní spotřebu na farmě.

Hrozny

Celkem bylo v roce 2020 vyprodukováno 3 147 tun hroznů a převažovalo stejně jako v jiných letech jiné využití (63 %) nad přímým prodejem (37 %). Produkce, která se neprodala, byla zpracována na farmě (podniky s výrobou vína) a prodávána v ČR. Jako bioprodukt bylo prodáno 58 % produkce hroznů, zbytek byl prodán jako produkt konvenční. Produkce hroznů, která byla zpracována na farmě na víno, byla z téměř 82 % prodána v kvalitě bio.

Graf 4 Podíl uplatnění produkce vybraných kategorií plodin na orné půdě v roce 2020 z hlediska typu trhu (%)

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021

Tab. 23 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce RV	Reálná rostlinná produkce v roce 2020 a její užití								Plán produkce na rok 2020 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce (t)	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem ¹⁾	Produkce ²⁾ (t)	Počet farem	Produkce	
			prodej (%)	jiné užití (%)	domácím (%)	export (%)	BIO produkt	konvenční produkt				absolutně (t)	(%)
Obiloviny	742	98 581	76 %	24 %	67 %	33 %	81 %	19 %	833	98 569	-91	13	0 %
Pšenice	396	31 832	83 %	17 %	69 %	31 %	72 %	28 %	412	32 156	-16	-325	-1 %
Špalda	112	13 164	93 %	7 %	59 %	41 %	90 %	10 %	118	14 474	-6	-1 310	-9 %
Žito	134	6 299	68 %	32 %	77 %	23 %	79 %	21 %	154	6 611	-20	-312	-5 %
Ječmen	199	7 055	57 %	43 %	84 %	16 %	74 %	26 %	226	8 596	-27	-1 542	-18 %
Oves	379	24 323	76 %	24 %	68 %	32 %	91 %	9 %	405	20 795	-26	3 528	17 %
Tritikale	196	10 326	44 %	56 %	81 %	19 %	80 %	20 %	211	10 728	-15	-403	-4 %
Pohanka	34	477	91 %	9 %	86 %	14 %	73 %	27 %	47	844	-13	-367	-43 %
Proso	7	313	97 %	3 %	5 %	95 %	100 %	0 %	8	279	-1	33	12 %
Kukuřice na zrno	22	4 794	79 %	21 %	24 %	76 %	76 %	24 %	25	3 464	-3	1 330	38 %
Luskoviny na zrno	113	5 501	80 %	20 %	51 %	49 %	79 %	21 %	134	6 041	-21	-540	-9 %
Brambory	183	3 588	83 %	17 %	33 %	67 %	75 %	25 %	243	4 953	-60	-1 364	-28 %
Olejniný	59	1 625	99 %	1 %	56 %	44 %	75 %	25 %	90	2 799	-31	-1 173	-42 %
LAKR ³⁾	81	536	92 %	8 %	95 %	5 %	67 %	33 %	85	821	-4	-286	-35 %
Osivo/sadba	40	599	89 %	11 %	94 %	6 %	82 %	18 %	32	452	8	147	33 %
Košťálová zelenina	23	24	86 %	14 %	100 %	0 %	62 %	38 %	30	41	-7	-17	-41 %
z toho zelí	18	15	82 %	18 %	100 %	0 %	70 %	30 %	24	27	-6	-12	-45 %
Listová zelenina	20	8	89 %	11 %	100 %	0 %	87 %	13 %	26	6	-6	1	19 %
Plodová zelenina	55	254	92 %	8 %	88 %	12 %	38 %	62 %	68	290	-13	-36	-13 %
Kořenová zelenina	69	1 137	97 %	3 %	63 %	37 %	97 %	3 %	76	750	-7	387	52 %
z toho mrkev	37	918	99 %	1 %	66 %	34 %	100 %	0 %	47	527	-10	391	74 %
z toho cibule	38	142	93 %	7 %	25 %	75 %	94 %	6 %	48	162	-10	-20	-12 %
Luskoviny na zeleno	17	12	98 %	2 %	100 %	0 %	94 %	6 %	17	3	0	9	284 %
Jablka	288	3 154	87 %	13 %	75 %	25 %	64 %	36 %	443	3 480	-155	-326	-9 %
Hrušky	129	299	80 %	20 %	99 %	1 %	43 %	57 %	207	503	-78	-204	-41 %
Peckoviny	267	1 612	77 %	23 %	99 %	1 %	19 %	81 %	425	1 543	-158	70	5 %
Bobuloviny	51	238	77 %	23 %	63 %	37 %	23 %	77 %	54	335	-3	-97	-29 %
Hrozny	79	3 147	37 %	63 %	100 %	0 %	58 %	42 %	93	3 564	-14	-417	-12 %

¹⁾ Počet farem zahrnuje pouze subjekty, u kterých byla realizována produkce (nejsou zahrnuty např. farmy s nově založenými trvalými kulturami)

²⁾ V celkové produkci obilovin je navíc zahrnuta ještě kategorie Ostatní obiloviny (tato kategorie není zahrnuta v tabulce)

³⁾ LAKR zahrnuje léčivé, aromatické a kořeninové rostliny.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

6.2 Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem

Také v případě živočišných produktů byly zaznamenány rozdíly mezi plánovanou a reálně uplatněnou produkcí. Tyto rozdíly a některé možné příčiny vedoucí k jejich vzniku jsou okomentovány v následující části zprávy. K častějším výkyvům mezi plánovanou a reálnou produkcí dochází u komodit, které jsou produkovány menším počtem farem (např. vepřové maso). Každá větší farma, která pak provede v uplatnění produkce výraznější změnu (např. v jednom roce maso vyveze do zahraničí, ale v dalším roce realizuje produkci v ČR), pak způsobuje tato skoková navýšení (snížení).

Živočišné produkty

Rozdíl plánovaného a reálného objemu produkce

V rámci produkce masa došlo k nárůstu reálné produkce v roce 2020 proti původnímu plánu u vepřového (o 10,9 %), drůbežího (o 7,5 %) a hovězího masa (o 4,4 %). Naopak v případě skopového masa byla reálná produkce o 9,6 % nižší než plánovaná. Stejně tak i reálná produkce masa kozího byla nižší, a to o 11,6 %.

Skutečně uplatněná produkce kozího mléka byla vyšší než plánovaná, a to o 13,4 %. Naproti tomu reálná produkce ovčího a kravského mléka byla ve srovnání s plánovanou produkcí nižší, a to o 33,1 % v případě ovčího a o 5,4 % v případě kravského mléka. Tento výraznější rozdíl u ovčího mléka lze vysvětlit ukončením činnosti u jednoho z větších producentů této komodity a také poklesem produkce ve srovnání s původním plánem u dalšího významného producenta ovčího mléka. Produkce vajec byla v roce 2020 o 11,9 % nižší než plánovaná, a to především díky jejímu poklesu u jednoho z producentů. Naopak výrazné zvýšení reálné produkce proti plánované nastalo v případě medu, kdy došlo k jejímu navýšení v porovnání s původním plánem u významného producenta této komodity.

Podíl uplatnění na domácím trhu a na export

Uplatnění živočišné produkce z ekologického zemědělství na domácím a zahraničním trhu bylo odlišné než u produkce rostlinné. Významnější podíl exportu byl zaznamenán u hovězího (33 %), skopového (27 %) a vepřového (20 %) masa. Dále byla také vyvezena část kravského mléka (15 %). Ostatní živočišné produkty, jako je kozí a drůbeží maso, kozí mléko, vejce a med byly uplatněny výhradně na domácím trhu.

Prodej produkce jako bio nebo konvenčního produktu

V Tab. 24 je u jednotlivých produktů živočišné výroby vyjádřen také podíl prodeje s certifikátem, tedy v kvalitě bio, a bez certifikace, tedy jako konvenční produkt. V roce 2020 byl veškerý objem prodaného ovčího mléka a medu nabízen v kvalitě bio. Vysoký podíl produkce prodané s certifikátem byl zaznamenán také u vajec (98 %), drůbežího masa (93 %) a kravského mléka (90 %). V kvalitě bio bylo v roce 2020 prodáváno také vepřové maso, i když s poklesem oproti roku 2019. Z celkového prodaného množství bylo 79 % vepřového masa prodáno s certifikátem. Hovězí maso bylo obdobně jako předchozí rok prodáváno z nadpoloviční části (55 %) jako konvenční produkt. Ve srovnání s předchozím rokem došlo k menší změně u kozího mléka, kdy bylo bez certifikace nabízeno 64 % podaného objemu, tedy o 10 % více oproti roku 2019. Vyšší objem prodeje do konvence byl zaznamenán u skopového masa (88 %) a v případě kozího masa se jednalo o veškerou produkci. Podíl

živočišných produktů z ekologických farem prodaných jako bio či jako konvenční produkt je znázorněn v Grafu 5.

Uplatnění produkce dle kategorií

Maso

Na českých ekofarmách dosáhla produkce masa v roce 2020 hodnoty 8 516 tis. kg, přičemž nejvíce bylo zastoupeno maso hovězí (7 768 tis. kg). Druhým nejvíce zastoupeným druhem bylo maso skopové s celkovou produkcí přesahující množství 342 tis. kg. Drůbežího masa bylo vyprodukováno 205,1 tis. kg a masa vepřového 176,9 tis. kg. Nejméně zastoupeným druhem bylo maso kozí s celkovou produkcí přesahující 23 tis. kg.

V případě hovězího, skopového a drůbežího masa dominoval v rámci jeho uplatnění prodej, a to převážně na domácím trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Přímo do zahraničí mířila část produkce hovězího (33 %) a skopového masa (27 %). U vepřového masa bylo 50 % produkce prodáno, a to z velké části (80 %) na domácím trhu. Další 50 % z celkové produkce vepřového masa bylo využito jiným způsobem, a to buď zpracováním na farmě nebo pro vlastní spotřebu farmářů (zem. subjektů). Odlišná situace nastala u masa kozího. Prodej zde nebyl dominantním způsobem uplatnění a převažovaly jiné způsoby využití produkce, a to jak zpracování na farmě, tak i vlastní spotřeba farmářů (zem. subjektů). S certifikátem bio bylo prodáváno nejčastěji maso drůbeží (93 %) a vepřové (79 %). Vyšší zastoupení masa prodaného s certifikátem bylo zaznamenáno také při prodeji hovězího masa (45 %). Nejméně masa v bio kvalitě pak prodali chovatelé ovcí (12 %). Prodej chovatelů koz byl realizován výhradně konvenčním způsobem.

Jak již bylo uvedeno výše, u kozího masa nebyl převažujícím způsobem užití prodej, ale jiný způsob uplatnění, tzn. především zpracování na farmě s následným prodejem nebo vlastní spotřebou. V roce 2020 bylo takto uplatněno 54 % produkce. Z uvedeného množství bylo 98,1 % využito pro vlastní spotřebu a necelá 2 % zpracována na farmě a z převážné většiny (93,4 %) prodána v kvalitě bio.

Mléko

Reálná produkce mléka činila v roce 2020 celkem 34 582 tis. l. Nejvíce bylo zastoupeno mléko kravské (33 410 tis. l), následovalo mléko kozí (1 033 tis. l). Nejméně zastoupeno bylo mléko ovčí, jehož reálná produkce činila téměř 139 tis. l.

U kravského mléka byl převažujícím způsobem uplatnění prodej. Na domácím či zahraničním trhu bylo v roce 2020 prodáno celkem 86 % vyprodukovaného kravského biomléka. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 85 % kravského mléka určeného k prodeji bylo v roce 2020 uplatněno na domácím trhu. Významnou roli zde pravděpodobně stále mělo odbytové družstvo působící na domácím trhu od roku 2012, které určitou část vykoupeného mléka vyvezlo do zahraničí (viz Tab. 24). Lze tedy předpokládat, že konečný podíl kravského bio mléka prodaného na zahraničních trzích je poněkud vyšší. Z celkového množství prodaného objemu kravského mléka byla převážná většina, tj. 90 % s certifikátem bio.

U ovčího a kozího mléka bylo zaznamenáno vyšší procento jiného způsobu uplatnění produkce než prodej. Jednalo se o zpracování na farmě, spotřebu formou krmiva, vlastní spotřebu na farmě atd. U ovčího mléka bylo touto cestou uplatněno 98 % vyprodukovaného objemu, u kozího mléka pak

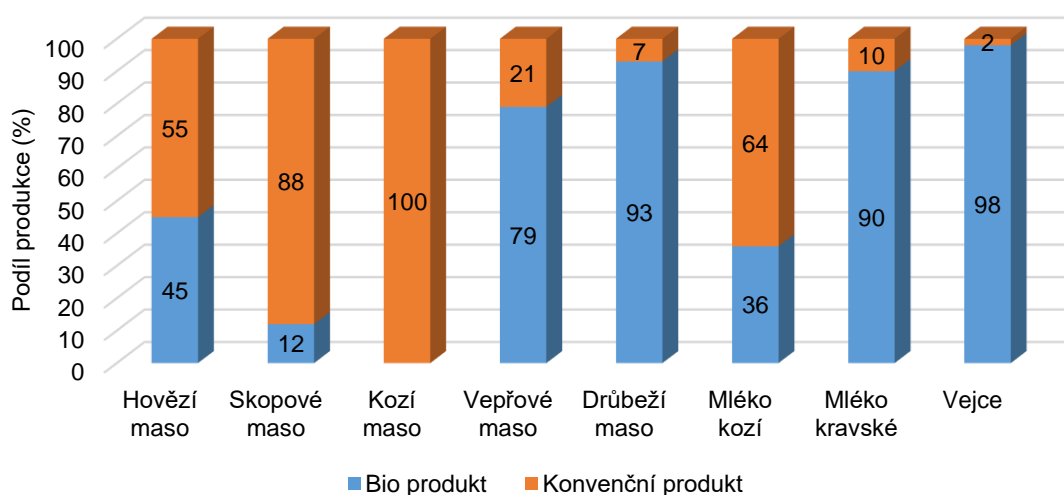
96 %. Většina takto uplatněného mléka byla zpracována na farmě a následně prodána jako bio produkt. Jako konvenční byly prodány výrobky z 19 % kozího a 16 % ovčího mléka. Pro vlastní spotřebu farmáře či jako krmivo pro zvířata bylo z tohoto objemu využito 4 % ovčího a 4 % kozího mléka.

Další produkce

Veškerá vejce z ekologické produkce (3 265 tis. kusů) byla v roce 2020 již tradičně prodána na domácím trhu. V kvalitě bio bylo v tomto roce prodáno 98 % vyprodukovaných vajec. Veškerá produkce medu byla k prodeji, a to v bio kvalitě na domácím trhu.

Živá zvířata

Počty živých zvířat odchovaných a následně prodaných jako zástav na ekologických farmách v ČR v roce 2020 jsou shrnuty v Tab. 25. Jedná se o zástavová telata a jehňata v celkovém počtu téměř 78 tis. ks. V případě telat byl reálně prodán počet zvířat vyšší než původní plán, a to o 4,3 %. U zástavu jehňat došlo naopak ve srovnání s původním plánem k poklesu o 8,2 %. Výhradním způsobem uplatnění zástavových telat byl prodej, a to jak na domácím, tak i zahraničním trhu, přičemž v rámci exportu bylo v roce 2020 prodáno 22 % zástavu telat. V případě uplatnění zástavových jehňat byl také dominantním prodej (98 %). Zbývá 2 % byla využita jiným způsobem, tedy buď zpracováním na farmě nebo vlastní spotřebou farmářů (zem. subjektů). Prodej byl uskutečňován jak na trhu domácím, tak i na trhu zahraničním, přičemž bylo v rámci exportu prodáno 24 % zástavu jehňat. Stejně jako v předchozím sledovaném období převažoval prodej do konvence. Bez certifikátu bio tak bylo v roce 2020 prodáno 85 % zástavových telat a 91 % zástavových jehňat. Také u chovných zvířat převažoval skot (9,5 tis. ks) a ovce (3 tis. ks). Ostatní druhy hospodářských zvířat zahrnutých v dotazníkovém šetření, tj. kozy, prasata, drůbež a koně byly zastoupeny spíše nižším počtem chovných zvířat, který nepřesahoval hodnotu 1 000 ks. Chovné kozy, prasata, drůbež a koně byli zpeněžováni výhradně na domácím trhu. Do zahraničí pak bylo vyvezeno 5 % chovného skotu 1 % chovných ovcí. Převážná většina živých zvířat z ekologických chovů byla prodána jako konvenční. Významné zastoupení zvířat prodávaných s certifikátem bio bylo zaznamenáno u chovného skotu (74 %) a ovcí (35 %).

Graf 5 Podíl prodeje dle typu kvality (bio nebo konvenční produkt) u vybraných kategoriích živočišných produktů v roce 2020 (%)

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021; zpracování ÚZEI

Tab. 24 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce ŽV	Reálná živočišná produkce v roce 2020 a její užití								Plán produkce na rok 2020 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem	Produkce	Počet farem	Produkce	
			prodej	jiné užití	domácím	export	BIO produkt	Konvenční produkt				(absolutně)	(%)
Hovězí maso (kg)	1 991	7 768 423	91 %	9 %	67 %	33 %	45 %	55 %	2 009	7 441 162	-18	327 261	4,4
Skopové maso (kg)	662	342 467	61 %	39 %	73 %	27 %	12 %	88 %	663	378 975	-1	-36 508	-9,6
Kozí maso (kg)	135	23 057	46 %	54 %	100 %	0 %	0 %	100 %	143	26 078	-8	-3 021	-11,6
Vepřové maso (kg)	32	176 905	50 %	50 %	80 %	20 %	79 %	21 %	33	159 524	-1	17 381	10,9
Drůbeží maso (kg)	25	205 087	95 %	5 %	100 %	0 %	93 %	7 %	23	190 829	2	14 258	7,5
Mléko ovčí (l)	12	138 991	2 %	98 %	100 %	0 %	100 %	0 %	13	207 790	-1	-68 799	-33,1
Mléko kozí (l)	43	1 032 565	4 %	96 %	100 %	0 %	36 %	64 %	50	910 950	-7	121 615	13,4
Mléko kravské (l)	116	33 410 038	86 %	14 %	85 %	15 %	90 %	10 %	122	35 300 277	-6	-1 890 239	-5,4
Vejce (ks)	36	3 265 486	95 %	5 %	100 %	0 %	98 %	2 %	41	3 705 230	-5	-439 744	-11,9
Med (kg)	2	7 530	100 %	0 %	100 %	0 %	100 %	0 %	4	3 350	-2	4 180	124,8

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

Tab. 25 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2020 a srovnání s plánovanou produkcí - zástav

Kategorie zvířat	Reálné uplatnění živých zvířat v roce 2020								Plán uplatnění živých zvířat na rok 2020 (odhad)		Rozdíl plánovaného a reálného uplatnění		
	Počet farem	Počet zvířat (ks)	Způsob užití:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem	Počet zvířat (ks)	Počet farem	Počet zvířat (ks)	
			prodej	jiné užití	domácím	export	BIO	konvenční				(absolutně)	(%)
Telata – zástav	1 815	67 329	100 %	0 %	78 %	22 %	15 %	85 %	1 918	64 532	-103	2 797	4,3
Ovce – zástav	292	10 466	98 %	2 %	76 %	24 %	9 %	91 %	315	11 402	-23	-936	-8,2

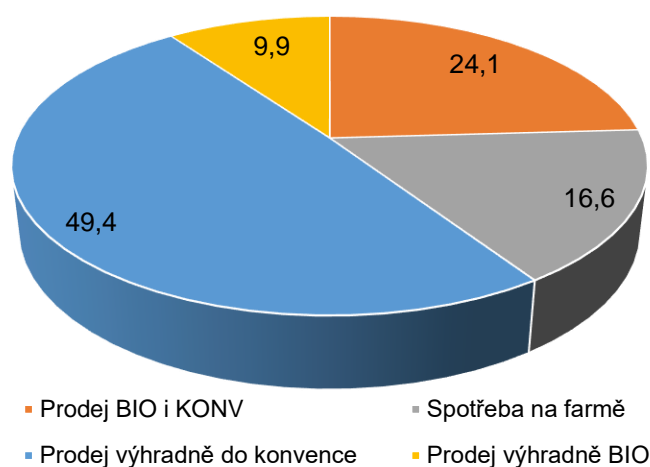
Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020 a 2021

7 Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2020)

7.1 Prodej bioproduktů na konvenčním trhu

Z celkového počtu 4 093 ekofarem, které měly možnost prodat v roce 2020 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 73,5 % z nich uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu (v roce 2019 činil tento podíl 74,3 %). Přičemž 49,4 % ekofarem uvedlo, že v roce 2020 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu (viz Graf 6). Naopak 406 ekofarem (9,9 %) prodalo veškerou svou bioprodukcí výhradně s certifikátem, což je o 30 farem více než v roce 2019. Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 24,1 % ekofarem a zbylých 16,6 % ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě¹⁷.

Graf 6 Podíl zrealizovaného prodeje (uplatnění) produkce z pohledu kategorie „BIO“ a „konvenční produkt“ v roce 2020 (%)

Zdroj: vlastní výpočty ÚZEI

7.2 Prodej bioproduktů s certifikátem

Pokud ekozemědělec uskutečnil v roce 2020 prodej nějaké své bioprodukce s certifikátem, zjišťovalo se současně, jakým způsobem byl daný produkt prodán (tzn. specifika obchodních cest a prodaného množství). Z celkových 4 673 respondentů odpovědělo 1 392 (tj. 29,8 %) kladně na otázku „Prodal (a) jste v minulém roce (tj. 2020) nějaké vaše BIO produkty s certifikátem?“ a každý z nich byl požádán o poskytnutí informace o způsobu prodeje (distribuční cesty) u minimálně jednoho svého produktu. Důležitost distribuční cesty byla vyhodnocena jednak počtem ekofarem, které danou cestu využily, a jednak celkovým množstvím bioproduktu, který se touto cestou prodal. Možností uplatnění bioprodukce je mnoho, přes prodej do zahraničí, velkoobchodům nebo maloobchodům, odbytovým družstvům, přes zprostředkovatele a přes přímý prodej, který zahrnuje prodej konečným spotřebitelům

¹⁷ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu produkce ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře (zem. subjektu) či uskladnění produkce.

na tržnicích, na farmě bez obchodu a prodej na farmě ve vlastním obchodu. V tabulce 26, 27 a 28 nebylo možné uvést všechny obchodní cesty včetně realizovaných objemů s ohledem na citlivost údajů. V tabulkách jsou uvedeny údaje pro danou obchodní cestu v případě, že u ní byly zaznamenány informace od minimálně tří respondentů.

Rostlinné bioprodukty

U obilovin byl v roce 2020 nejčastěji využívanou obchodní cestou prodej zpracovatelům. Naopak nejméně využívanou obchodní cestou byl prodej do velkoobchodu. Z hlediska prodaného objemu se nejvíce uplatil prodej prostřednictvím odbytového družstva. Touto cestou se prodalo 30,2 % bio obilí. Konkrétně u ovesa bylo přes odbytové družstvo prodáno 44,5 % objemu a u špaldy 33,0 % objemu. U prodeje do zahraničí, což byla z hlediska objemu druhá nejvýznamnější cesta, byly největší objemy prodány u komodit jako je pšenice (26,6 %), dále špalda (21,5 %), oves (18,9 %) a tritikále (17,4 %). Následoval prodej přes zprostředkovatele, kde největšího prodaného objemu z obilovin dosáhla pšenice (23,9 %) a špalda (23,8 %). Prostřednictvím prodeje zpracovatelům bylo uplatněno 19,3 % objemu a přímým prodejem se prodalo 5,2 % obilovin z celkové produkce bio obilovin v ČR. Jednotlivé typy obchodních cest, počet farem a podíl prodaného objemu u obilí jsou uvedeny v tabulce 26.

Luskoviny na zrno se nejčastěji prodávaly dalším zpracovatelům, ale z pohledu podílu objemu měl dominantní postavení prodej prostřednictvím zprostředkovatele (41,0 %) a prodej do zahraničí (22,1 %), viz Tab. 27.

U brambor byl stejně jako v předchozích letech nejčastěji využívanou obchodní cestou přímý prodej (viz Tab. 27). Tímto způsobem se prodalo 12,2 % bioprodukce. Z pohledu objemu byl nejvýznamnější prodej do zahraničí, kdy touto cestou bylo uplatněno 73,0 % produkce. Prodej zpracovatelům dosáhl úrovně 12,5 %.

Zelenina se nejčastěji prodávala opět formou přímého prodeje (61 subjektů). Tímto způsobem bylo prodáno 19,2 % objemu celkové bioprodukce zeleniny. Z hlediska objemu byl nejvýznamnější obchodní cestou prodej do zahraničí (74,9 %), který byl ale realizován pouze u 3 respondentů.

Veškerá bioprodukce jahod byla prodána formou přímého prodeje. Jednalo se celkem o produkci 5 subjektů.

U ovoce byl stejně jako v minulých letech nejčastěji využívanou obchodní cestou dle počtu farem přímý prodej a prodej zpracovatelům. Zpracovatelům bylo prodáno 44,1 % objemu jablek, následoval prodej přes zprostředkovatele (29,0 %) a přímý prodej (23,1 %), viz Tab. 28. V rámci produkce hrušek uplatnilo celkem 8 subjektů 67,9 % celkové produkce formou přímého prodeje. Peckoviny byly z pohledu objemu produkce nejvíce prodány zpracovatelům (53,8 %). Forma přímého prodeje zde byla čtenější, nicméně celkový odbyt činil 18,4 % produkce peckovin.

U bobulovin (rybíz, maliny, ostružiny a jiné) bylo 72,7 % objemu produkce prodáno přes odbytová družstva. Prodej zpracovatelům činil 3,6 % objemu produkce.

Bioprodukce vinných hroznů byla prodána z 37,6 % zpracovatelům.

Seno a senáž byly převážně obchodovány s jinými farmáři, přičemž touto cestou bylo prodáno 88,6 % produkce sena a 57,4 % senáže. (viz Tab. 27).

V roce 2020 uvedlo 38 farem mezi své nejvýznamnější bio produkty léčivé a aromatické rostliny a koření (LAKR). Ty byly nejčastěji prodány zpracovatelům, avšak největší objem produkce byl prodán formou přímého prodeje (91,1 %).

Dalším bioproduktem bylo osivo, které bylo z pohledu prodaného objemu nejčastěji prodáno přes zprostředkovatele (59,6 %) nebo odbytovému družstvu (25,8 %). Na trhu byly prodávány i další bioprodukty, ale k jejich publikování není k dispozici dostatek údajů.

Tab. 26 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – obiloviny

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
Obiloviny			
pšenice	odbytové družstvo	37	22,3
	prodej jiným farmářům	7	0,4
	zprostředkovatel	26	23,9
	prodej zpracovatelům	62	21,7
	přímý prodej	6	5,2
	prodej do zahraničí	23	26,6
špalda	odbytové družstvo	22	33,0
	zprostředkovatel	14	23,8
	prodej zpracovatelům	31	17,7
	přímý prodej	7	3,9
	prodej do zahraničí	18	21,5
ječmen	odbytové družstvo	7	25,2
	prodej jiným farmářům	10	16,9
	zprostředkovatel	5	6,9
	prodej zpracovatelům	25	34,1
	přímý prodej	4	0,6
	prodej do zahraničí	3	16,3
oves	odbytové družstvo	37	44,5
	prodej jiným farmářům	12	3,1
	zprostředkovatel	18	17,1
	prodej zpracovatelům	51	10,3
	přímý prodej	5	6,0
	prodej do zahraničí	19	18,9
žito	odbytové družstvo	9	17,6
	zprostředkovatel	4	12,2
	prodej zpracovatelům	18	27,3
	přímý prodej	4	18,8
	prodej do zahraničí	8	13,6
tritikále	odbytové družstvo	10	11,5
	prodej jiným farmářům	5	8,8
	zprostředkovatel	9	16,1
	prodej zpracovatelům	22	45,8
	prodej do zahraničí	7	17,4

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
pohanka	prodej zpracovatelům	10	73,8
ostatní	zprostředkovatel	3	22,1
	prodej do zahraničí	5	44,3

Pozn.: Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021

Tab. 27 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – ostatní

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
Luskoviny na zrno			
luskoviny na zrno	odbytové družstvo	9	15,8
	zprostředkovatel	7	41,0
	prodej zpracovatelům	12	18,0
	přímý prodej	5	3,1
	prodej do zahraničí	11	22,1
Okopaniny			
brambory	prodej zpracovatelům	6	12,5
	přímý prodej	17	12,2
	prodej do zahraničí	5	73,0
	veřejné stravování, restaurace	3	1,6
Zelenina			
zelenina	prodej do maloobchodu	5	3,1
	zprostředkovatel	5	0,03
	přímý prodej	61	19,2
	prodej do zahraničí	3	74,9
	veřejné stravování, restaurace	9	1,6
Jahody			
jahody	přímý prodej	5	100,0
Seno/senáž			
seno	prodej jiným farmářům	105	88,6
	zprostředkovatel	4	2,5
	přímý prodej	6	3,5
	prodej do zahraničí	6	5,4
senáž	prodej jiným farmářům	43	57,4
Ostatní			
LAKR ¹⁾	odbytové družstvo	4	4,7
	prodej zpracovatelům	25	4,14
	přímý prodej	7	91,1
osivo	odbytové družstvo	5	25,8
	zprostředkovatel	3	59,6
	prodej zpracovatelům	3	7,9
	přímý prodej	4	5,8

¹⁾ LAKR – léčivé a aromatické rostliny a koření.

Pozn.: Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021

Tab. 28 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV v roce 2020 – ovoce a hrozny

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
Trvalé kultury			
jablka	odbytové družstvo	4	1,4
	zprostředkovatel	6	29,0
	prodej zpracovatelům	28	44,1
	přímý prodej	21	23,1
hrušky	odbytové družstvo	3	2,6
	prodej zpracovatelům	5	11,7
	přímý prodej	8	67,9
peckoviny	prodej zpracovatelům	7	53,8
	přímý prodej	18	18,4
bobuloviny	odbytové družstvo	3	72,7
	prodej zpracovatelům	3	3,6
vinné hrozny	prodej zpracovatelům	9	37,6

Pozn.: Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021

Živočišné bioprodukty

Nejčastější způsob prodeje a podíl prodaného objemu jsou sledovány také u bioproduktů z živočišné výroby. Údaje získané v dotazníkovém šetření pro rok 2020 jsou shrnuty v Tab. 29. Stejně jako v roce předešlém jsou publikovány pouze údaje při počtu minimálně tří respondentů ve skupině. Z tohoto důvodu jsou v části živočišné produkty uvedeny údaje pouze za kravské a kozí mléko, kravský a kozí sýr, tvaroh, kysané (fermentované) mléčné výrobky, vejce a hovězí maso. Další části tabulky se pak věnují nejvíce využívaným obchodním cestám v případě prodeje živých zvířat, která jsou nejčastěji prodávána na chov, jako zástav nebo na porážku (jatečná zvířata). Sběr dat pro tuto kapitolu je dlouhodobě výrazně zatížen neochotou respondentů poskytovat údaje týkající se využívaných prodejních cest. U bioproduktů uvedených v tab. 29 se proto nejedná o veškerý objem produkce, který byl v daném roce uplatněn, ale pouze o tu část, která byla zaznamenána v dotazníkovém šetření. Stejně tak podíly produkce u jednotlivých cest uvedené v textu níže, vychází z objemu získaných dat, nikoli uplatněné produkce v ČR celkem.

Kravské mléko bylo nejčastěji prodáváno zpracovatelům nebo formou přímého prodeje. V pořadí třetí nejčastěji využívanou obchodní cestou byl prodej prostřednictvím odbytového družstva. Z hlediska prodaného objemu byl největší podíl produkce (79,4 %) prodán prostřednictvím zpracovatelů, přes odbytové družstvo bylo uplatněno 9,5 % prodaného objemu. Přímým prodejem z farmy bylo uplatněno 6,4 % objemu kravského mléka. Jak je patrné z tabulky 29, nejčastěji uvedenou prodejní cestou u kozího mléka, kravského a kozího sýra, kysaných mléčných výrobků a hovězího masa, byl přímý prodej, u kterého mohli respondenti dále vybírat z několika variant. Přímým prodejem na farmě bylo uplatněno 100,0 % produkce kysaných mléčných výrobků, 73,0 % produkce kozího mléka, 68,9 % kravského sýra a 52,4 % kozího sýra. V případě hovězího masa bylo přímým prodejem uplatněno 90,4 % produkce, přičemž 50,2 % bylo prodáno na farmě, 37,0 % ve vlastních obchodech farmářů provozovaných mimo farmu a 3,2 % prostřednictvím internetu či donáškovou službou. Tvaroh byl

z pohledu prodaného objemu uplatňován zejména prodejem do maloobchodu (85,0 %). Naopak nejvíce respondentů uvedlo jako nejčastější prodejní cestu přímý prodej, jehož prostřednictvím se však prodalo pouze 15,0 % produkce. Vejde byla, z pohledu prodaného objemu, uplatňována zejména formou prodeje zpracovatelům (92,8 %), dle počtu respondentů pak formou přímého prodeje. Prostřednictvím přímého prodeje bylo uplatněno 6,9 % prodaných vajec, přičemž veškerý tento objem byl prodán přímo z farmy.

V prodeji živých zvířat, stejně jako v předchozích letech, dominoval skot. V menší míře pak byly zastoupeny ovce, kozy, prasata a drůbež. Co se týče počtu respondentů, v případě skotu byla chovná zvířata i zástavová telata nejčastěji prodávána jiným farmářům. V roce 2020 bylo tímto způsobem prodáno 87,5 % zvířat z kategorie chovný skot. Jelikož respondenti dotazníkového šetření často uvádí položku „chovný skot“ bez bližší specifikace (např. krávy, jalovice či býci), je v tabulce 29 uvedena tato souhrnná kategorie. Samostatně jsou pak vyčleněny ještě kategorie chovní býci a chovné jalovice. V roce 2020 byli chovní býci ze 100,0 % zpeněžováni při prodeji jiným farmářům a chovné jalovice ze 43,7 %. Touto cestou bylo dále uplatněno téměř 54 % zástavu telat. Další využívanou prodejní cestou byl v případě skotu prodej přes zprostředkovatele, přímý prodej a prodej do zahraničí. Prodej přes zprostředkovatele uvedli chovatelé u 56,3 % chovných jalovic, 41,3 % zástavu telat, a 4,8 % chovného skotu. Formou přímého prodeje bylo prodáno 7,1 % chovného skotu a 4,1 % zástavových telat. Prodej do zahraničí tvořil 0,9 % zástavu telat a 0,6 % chovného skotu. Lze předpokládat, že podíl exportovaných zvířat byl poněkud vyšší, protože při prodeji zprostředkovatelům je pravděpodobné, že tito následný prodej do zahraničí uskuteční.

U jatečného skotu byly zaznamenány dvě významnější prodejní cesty. Nejvyšší počet respondentů uvedl prodej těchto zvířat zpracovatelům, tj. jatčím. Podíl takto prodaných zvířat dosáhl hodnoty více než 28 %. Druhým nejčastěji uváděným způsobem odbytu byl prodej přes zprostředkovatele, jejichž prostřednictvím bylo prodáno 69,5 % hověžního dobytka určeného na porážku.

Jehňata na zástav, chovné ovce a kozy byly z hlediska počtu respondentů, stejně jako v případě skotu, nejvíce prodávány jiným farmářům. Prodáno tak bylo 100 % chovných koz, 87,4 % chovných ovcí a více než 31 % zástavových jehňat. Druhou významnou obchodní cestou v případě zástavových jehňat tvořil prodej přes zprostředkovatele (43,7 % objemu). Z hlediska prodaného objemu bylo nejvíce jatečných jehňat prodáno přes zprostředkovatele (71,1 %). Druhou nejčastěji využívanou obchodní cestou byl prodej zpracovatelům (27,2 %). Jatečné ovce byly prodávány především zpracovatelům, a to více než 64 %. Jatečná drůbež byla, obdobně jako v roce 2019, prodávána výhradně zpracovatelům. Tato prodejní cesta byla nejčastěji uvedena také u jatečných prasat. Ostatní kategorie zvířat byly uvedeny pouze malým vzorkem farmářů, a proto nejsou tyto údaje v tabulce níže zahrnuty.

Tab. 29 Způsob prodeje hlavních bioproduktů živočišné výroby a živých zvířat v roce 2020

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
Živočišné produkty			
kravské mléko	odbytové družstvo	8	9,5
	prodej zpracovatelům	32	79,4
	přímý prodej ¹⁾	14	6,4
kozí mléko	přímý prodej ¹⁾	8	73,0
kravský sýr	přímý prodej ¹⁾	6	68,9
kozí sýr	přímý prodej ¹⁾	7	52,4
tvaroh	prodej do maloobchodu	3	85,0
	přímý prodej ¹⁾	6	15,0
kysané (fermentované) mléčné výrobky	přímý prodej ¹⁾	4	100,0
vejce	prodej zpracovatelům	3	92,8
	přímý prodej ¹⁾	8	6,9
hovězí maso	přímý prodej ¹⁾	16	90,4
Skot			
telata zástav	prodej jiným farmářům	164	53,5
	prodej do zahraničí	4	0,9
	přímý prodej ¹⁾	9	4,1
	zprostředkovatel	62	41,3
skot jatečný	prodej jiným farmářům	4	0,6
	prodej zpracovatelům	284	28,2
	prodej do zahraničí	9	1,2
	přímý prodej ¹⁾	17	0,5
	zprostředkovatel	257	69,5
chovný skot ²⁾	prodej jiným farmářům	245	87,5
	prodej do zahraničí	3	0,6
	přímý prodej ¹⁾	10	7,1
	zprostředkovatel	11	4,8
chovní býci	prodej jiným farmářům	20	100,0
chovné jalovice	prodej jiným farmářům	14	43,7
	zprostředkovatel	3	56,3
Ovce			
jehňata zástav	prodej jiným farmářům	12	31,1
	zprostředkovatel	8	43,7
jehňata jatečná	zprostředkovatel	4	71,1
	prodej zpracovatelům	11	27,2
chovné ovce	prodej jiným farmářům	25	87,4
jatečné ovce	prodej zpracovatelům	9	64,2

Bioprodukt	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)
Kozy			
chovné kozy	prodej jiným farmářům	9	100,0
Prasata			
jatečná prasata	prodej zpracovatelům	7	98,8
Drůbež			
brojeři	prodej zpracovatelům	6	99,8

¹⁾ V případě „přímého prodeje“ bylo možné v dotazníku vybírat z několika variant. Nejvíce zastoupen byl přímý prodej spotřebitelům přímo z farmy a přímý prodej z vlastního obchodu mimo farmu.

²⁾ Respondenti dotazníkového šetření často uvádí položku „chovný skot“ bez bližší specifikace, zda se jedná o krávy, jalovice nebo býky. Aby mohly být i u těchto zvířat použity údaje o prodejních cestách, je v tabulce uvedena kromě položky „chovné jalovice“ a „chovní býci“ také tato souhrnná kategorie.

Pozn.: Údaje nejsou publikovány při počtu respondentů ve skupině nižším než 3.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2021

7.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách

Smyslem zjišťování bylo určit rozsah prodeje z ekofarem přímo konečným spotřebitelům (tzv. prodej ze dvora). Přímý prodej zahrnuje: prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 4 673 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2020 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Celkem 160 ekofarem (tj. cca 3,9 %) uvedlo, že v roce 2020 prodávaly své bioprodukty i přímo na farmě (viz Graf 7), jedná se o 9% meziroční snížení. Pokles farem s přímým prodejem mohl být způsoben i omezeními v důsledku pandemie COVID 19.

Tento podíl může být pravděpodobně o něco vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které sice prodej ze dvora realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty. Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem, pak zhruba každá devátá prodala v roce 2020 alespoň jeden svůj bioprodukt ze dvora (11,5 % podíl), což je nižší podíl než v roce 2019.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 30). Podíl farem v jednotlivých kategoriích je obdobný jako v roce 2019.

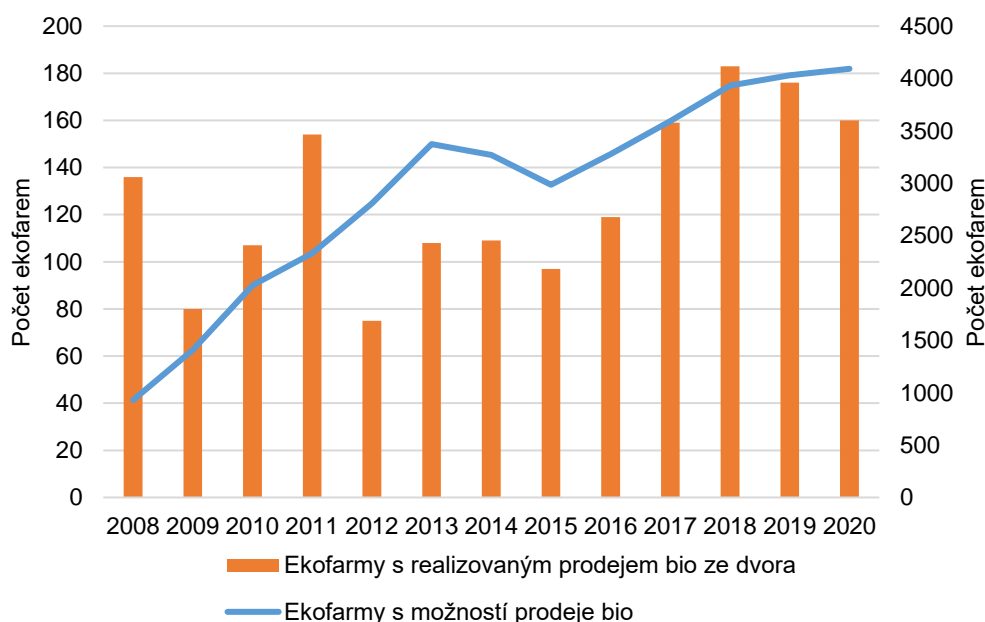
Z ekofarem, které realizovaly prodej ze dvora, bylo 66 % farem ochotno sdělit objem realizovaného obratu cestou přímého prodeje, což je výrazně vyšší podíl než v předchozím roce. Celkem 24 % z těchto farem uvedlo, že jejich obrat činil v roce 2020 za prodej ze dvora méně než 100 tis. Kč. Dalších 33 % realizovalo obrat z přímého prodeje v hodnotě od 100 tis. Kč do 500 tis. Kč. Obrat v hodnotě od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč uvedlo 11 % farem, obrat v hodnotě od 1 mil. Kč do 5 mil. Kč realizovalo 27 % farem a zbylých 5 % farem, které byly ochotny obrat uvést, mělo obrat z přímého prodeje nad 5 mil. Kč.

Přímý prodej je řešením problému nedostatku odbytových kanálů pro ekologické zemědělce, vysoké konkurence, nejistoty a nízkých výkupních cen v tradičních odbytových kanálech. Tento způsob realizace produkce farem navíc přivádí spotřebitele až na farmu (tvoří se tak přímý vztah mezi

zemědělce a spotřebitelem) a současně je to nejúčinnější způsob propagace ekologického zemědělství a biopotravin s jasným multiplikačním efektem.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstala obdobná struktura faremního prodeje jako v přechodných letech. Nejvíce ekofaremy (67 %) se opět specializovaly na prodej živočišných a 32 % ekofaremy na prodej rostlinných produktů, a dále 2 farmy nabízely živočišnou i rostlinnou produkci zároveň. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej masa a masných výrobků (72 farem) – převážně masa hovězího, dále o prodej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (34 farem), prodej mléka (27 farem) a vajec (6 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (např. jablka a švestky) včetně ovoce sušeného a dalších výrobků z něj, např. povidla, mošty, džemy (24 farem). Prodáváno bylo ve velké míře také víno (15 subjektů). Celkem 9 farem nabízelo ze dvora zeleninu. Ojedinele farmy nabízely při přímém prodeji také výrobky z bylinek a obilovin, brambory nebo houby.

Graf 7 Počet ekofaremy prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2020)

Pozn.: V grafu je uveden u ekofaremy s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofaremy, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2021

Tab. 30 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2020)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy			
	<10 %	10–50 %	51 a více %	
2008	53 % farem	31 % farem	16 % farem	
2009	25 % farem	51 % farem	24 % farem	
2010	40 % farem	34 % farem	26 % farem	
2011	36 % farem	37 % farem	27 % farem	
Rok	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 % a více
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem
2013	25 % farem	24 % farem	17 % farem	34 % farem
2014	25 % farem	32 % farem	18 % farem	25 % farem
2015	34 % farem	19 % farem	23 % farem	24 % farem
2016	26 % farem	26 % farem	17 % farem	32 % farem
2017	23 % farem	24 % farem	22 % farem	31 % farem
2018	14 % farem	21 % farem	24 % farem	41 % farem
2019	11 % farem	17 % farem	27 % farem	45 % farem
2020	15 % farem	15 % farem	20 % farem	50 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2021

8 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990–1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnově státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004–2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU, čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. agroenvironmentálních opatření (AEO). V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“.

Od roku 2007 byla podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV, který nahradil „HRDP“ a „Operační program Zemědělství“. Titul „ekologické zemědělství“ byl v roce 2014 opět podporován v rámci AEO, kdy byla prodloužena platnost závazků z Programového období 2007–2013, podpora ekologických zemědělců tak byla realizována v rámci Osy II PRV pod titulem „EZ“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadl pod podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ v rámci AEO. V rámci tohoto titulu byla ekozemědělcům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba byla poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výší plateb obdrželi ekozemědělci i na plochy v přechodném období. Od roku 2007 mohly navíc subjekty registrované v EZ získat bodové zvýhodnění u dalších pěti opatření v rámci Osy I a III PRV a měly tak mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

Od roku 2015 byla dle čl. 29 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 podpora EZ navržena zvlášť mimo AEO (nově AEKO). Od roku 2015 mohli žadatelé také vstupovat do nových titulů: krajinotvorné sady, vinice, chmelnice, pěstování trav na semeno, travní porost na orné půdě a odplevelování dočasným úhorem. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy (tzn. bez souběhu produkce v rostlinné výrobě) byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem.

V roce 2021 nebylo s ohledem na ukončení programového období 2014–2020 již možné uzavírat nové pětileté závazky. Bylo ovšem možné neomezeně navýšit výměru již uzavřeného navazujícího dvouletého závazku uzavřeného v roce 2020, nebo bylo možné vstoupit do navazujícího opatření ekologického zemědělství, a to formou jednoletého závazku, které začínalo 1. ledna prvního roku závazku. Předchozí zařazení DPB v opatření EZ se neposuzovalo. Souběh starých (EZ) a nových (navazující EZ) závazku u jednoho žadatele byl umožněn, nikoli však na jednom DPB.

8.1 Základní dotace na plochu

Dne 1. ledna 2020 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 332/2019 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 74/2015 Sb., o podmínkách poskytování dotací na opatření dobré životní podmínky zvířat, ve znění pozdějších předpisů. Tímto nařízením vlády v souvislosti s koncem programového období PRV 2014–2020 je uzavřen příjem nových žádostí do 5letého závazku. Dále bylo přijato nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství, kterým je stanovena možnost uzavírat zkrácené navazující 2leté závazky. Pro stávající 5leté závazky a navazující 2leté období byla stanovena výše plateb fixně v EUR, viz Tab. 31.

Tab. 31 Sazby pro opatření EZ a navazující opatření EZ platné v roce 2021

Užití půdy	Hospodaření/dotace	Výše sazby (EUR/ha)			
		Přechodné období	Ekologická produkce	Přechodné období	Ekologická produkce
		Opatření EZ		Navazující opatření EZ	
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost	84	83	86	83
Orná půda	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	536	466	537	466
	Pěstování jahodníku	669	583	670	583
	Pěstování trav na semeno	265	180	266	180
	Pěstování ostatních plodin	245	180	247	180
	Travní porost	79	69	81	69
	Úhor	34	29	35	29
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779	830	779
	Ovocný sad – ostatní	419	417	420	417
	Vinice	900	845	900	845
	Chmelnice	900	845	900	845
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinyotvorný sad	165	165	70	67

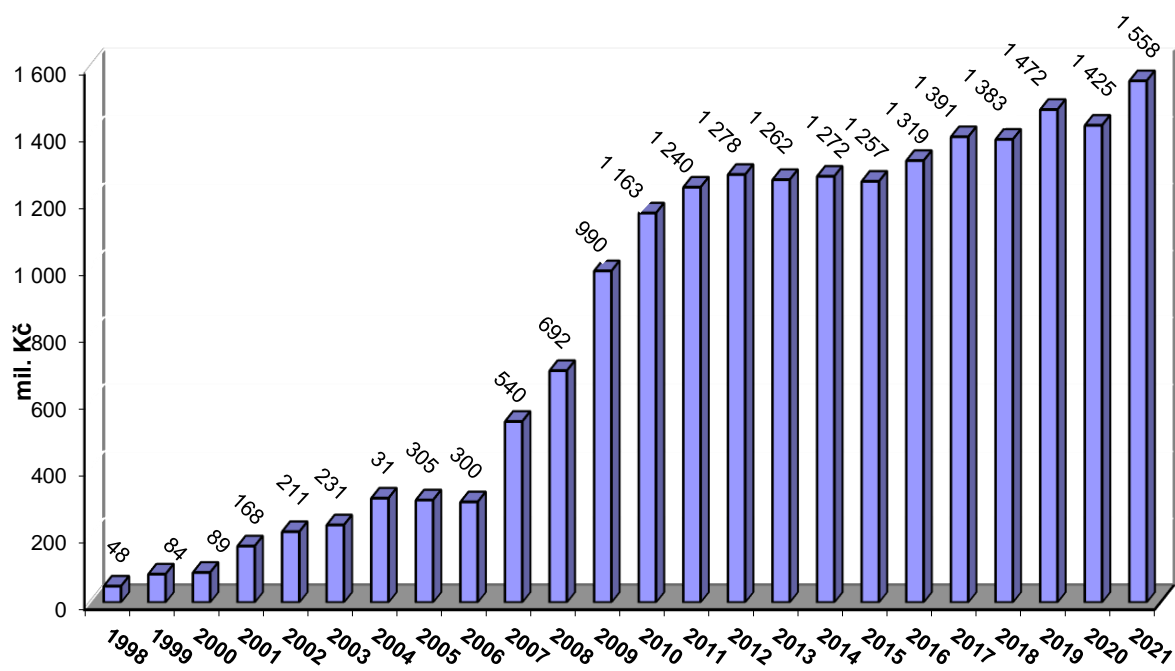
Zdroj: Program rozvoje venkova 2014–2020, pro rok 2021

K rozdělení platby u sadů došlo již v roce 2010, kdy původní vyšší platba byla poskytována na tzv. intenzivně obhospodařované sady (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nižší sazba platila pro sady, které nespĺňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci nového programového období zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (intenzivní sady: jádroviny – min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha, ovocné keře – min. 2 000 ks/ha; ostatní sady: ovocné stromy – min. 100 ks/ha, ovocné keře – min. 1 000 ks/ha).

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, odlišuje se každoročně jejich výše také v závislosti na uplatněném směnném kurzu (směnný kurz v roce 2021 činil 26,242 Kč/EUR). Zažádáno bylo o 1 557,7 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 9,33 % (tj. o 133 mil. Kč) viz Graf 8. Byly

podány žádosti o podporu EZ na plochu 549 319 ha, viz Tab. 32. Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací více než pětinašobně. Toto navýšení bylo způsobeno jak růstem výměry podporovaných ploch EZ, tak navýšením plateb na ha v rámci PRV.

Graf 8 Vývoj dotací v EZ (1998–2021)

Pozn. Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: SZIF; zpracoval ÚZEI

Tab. 32 Zažádané finanční prostředky na plochu EZ (přechodné období a ekologickou produkci) v letech 2016 až 2021

Druh zemědělské kultury/typ dotace	Zažádaná výměra (ha)						Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Trvalý travní porost	408 733	421 086	430 091	438 085	432 983	444 352	907 667	945 038	912 059	935 873	913 397	968 196
Orná půda	62 004	66 499	75 831	87 438	87 581	99 698	331 621	363 277	393 995	456 287	437 493	515 543
<i>Pěstování zeleniny a speciálních bylin</i>	2 502	3 847	4 022	3 968	4 303	5 030	32 635	50 626	50 218	49 649	52 586	62 864
<i>Pěstování trav na semeno</i>	88	204	326	572	438	862	487	1 224	2 011	3 333	2 357	4 537
<i>Pěstování ostatních plodin</i>	56 725	59 576	68 453	79 055	78 989	88 863	293 410	305 913	336 211	396 153	375 589	438 867
<i>Travní porost na orné půdě</i>	2 664	2 833	3 023	3 836	3 836	4 855	5 067	5 471	5 517	7 092	6 889	9 127
<i>Úhor na orné půdě</i>	24	36	5	4	10	84	20	31	5	4	8	75
<i>Pěstování jahodníku</i>	1	3	2	3	5	4	2	12	33	56	64	73
Trvalá kultura	5 120	5 311	5 299	5 469	5 161	5 269	79 924	82 200	76 590	79 686	73 868	73 922
<i>Sady intenzivní</i>	1 775	1 805	1 766	1 831	1 737	1 519	37 822	38 638	35 382	36 934	34 737	31 230
<i>Ostatní sady</i>	1 746	1 782	1 698	1 717	1 595	1 773	19 908	20 432	18 102	18 422	16 921	19 438
<i>Krajinotvorný sad</i>	792	895	957	1 006	944	1 060	3 535	3 993	4 033	4 271	3 016	2 711
<i>Vinice</i>	803	825	872	908	878	908	18 548	19 026	18 931	19 915	19 028	20 321
<i>Chmelnice</i>	4	4	6	7	7	9	111	111	142	144	166	222
Celkem	475 857	492 896	511 221	530 992	525 725	549 319	1 319 212	1 390 515	1 382 644	1 471 846	1 424 758	1 557 661

Zdroj: SZIF; zpracoval ÚZEI

8.2 Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. V rámci výzev pro rok 2021 se jednalo o podporu investic v následujících třech operacích: Investice do zemědělských podniků (Operace 4.1.1), Zahájení činnosti mladých zemědělců (Operace 6.1.1) a Investice do nezemědělských činností (Operace 6.4.1), viz 33.

Tab. 33 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2021

Operace	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Investice do zemědělských podniků	2 325	3 408 552	868	37,3	693 597	20,3
Zahájení činnosti mladých zemědělců	136	163 200	36	26,5	43 200	26,5
Investice do nezemědělských činností	389	401 049	139	35,7	144 787	36,1
Celkem	2 850	3 972 801	1 043	36,6	881 584	22,2

Zdroj: Odbor Řídící orgán PRV MZe, zpracoval ÚZEI; stav ke dni 31.5. 2022

V rámci těchto tří operací bylo v roce 2021 schváleno 36,6 % žádostí podaných subjekty registrovanými v EZ (36,0 % v roce 2020), a to s požadavkem o dotaci ve výši 881 584 tis. Kč (22,2 % všech dotací). K nejčastěji využívané operaci v roce 2021 patřila operace „Investice do zemědělských podniků“, ve které bylo také alokováno nejvíce finančních prostředků.

Závěr zprávy

Údaje prezentované v této zprávě jsou získávány díky finanční podpoře a zájmu MZe mít k dispozici aktuální statistické informace o ekologickém zemědělství v ČR. Sběr potřebných údajů je prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi na základě dotazníku, který je vyplňován za ekofarmy hospodařící v systému ekologického zemědělství v daném roce šetření. Za rok 2021 byly získány údaje od 4 673 ekozemědělců.

Důvodem sběru těchto dat je potřeba získat podklady pro vyplnění povinných statistických výkazů o EZ pro Eurostat a dále mít k dispozici údaje potřebné pro popis reálné situace v ekologickém sektoru a hodnocení státní politiky pro EZ.

Z výše popsanych údajů vyplývá, že v roce 2021 byla z PRV poskytnuta podpora sektoru EZ v celkové výši zhruba 2,44 mld. Kč. Z toho v rámci opatření "Ekologického zemědělství" bylo zažádáno o 1,56 mld. Kč a v rámci tří bodově zvýhodněných operací PRV o dalších cca 0,88 mld. Kč. K této částce je třeba přičíst další finanční prostředky žádané např. z titulů Agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO) včetně navazujících závazků (NAEKO), zejména titulů spadajících do podopatření "Ošetřování travních porostů". Z výše uvedeného je zřejmé, že je nezbytné mít k dispozici detailní informace o vývoji EZ k hodnocení dosavadní státní politiky a zejména k poskytování argumentů pro vynakládání veřejných finančních prostředků právě do ekologického sektoru.

Z tohoto důvodu se také MZe rozhodlo v roce 2012 podpořit další tematický úkol zaměřený na porovnání ekonomiky ekologického a konvenčního zemědělství (skupiny výrobního zaměření, třídy ekonomické velikosti, kategorie ANC absolutně i v přepočtu Kč/ha) v rámci sítě FADN.

Cílem je proces sběru dat maximálně zautomatizovat a údaje existující v jiných šetřeních či databázích (např. ČSÚ, registr zvířat, registr vinic a sadů na ÚKZÚZ aj.) čerpat přednostně z těchto zdrojů. Část údajů lze např. čerpat online z registru všech ekologických podnikatelů (REP) dostupného na stránkách MZe, který je z pohledu povinných hlášení a evidencí velkým přínosem.